

K.K.T.C.

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI BÖLÜMÜ

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

HER YÖNÜYLE GİRESUN

DANIŞMAN:

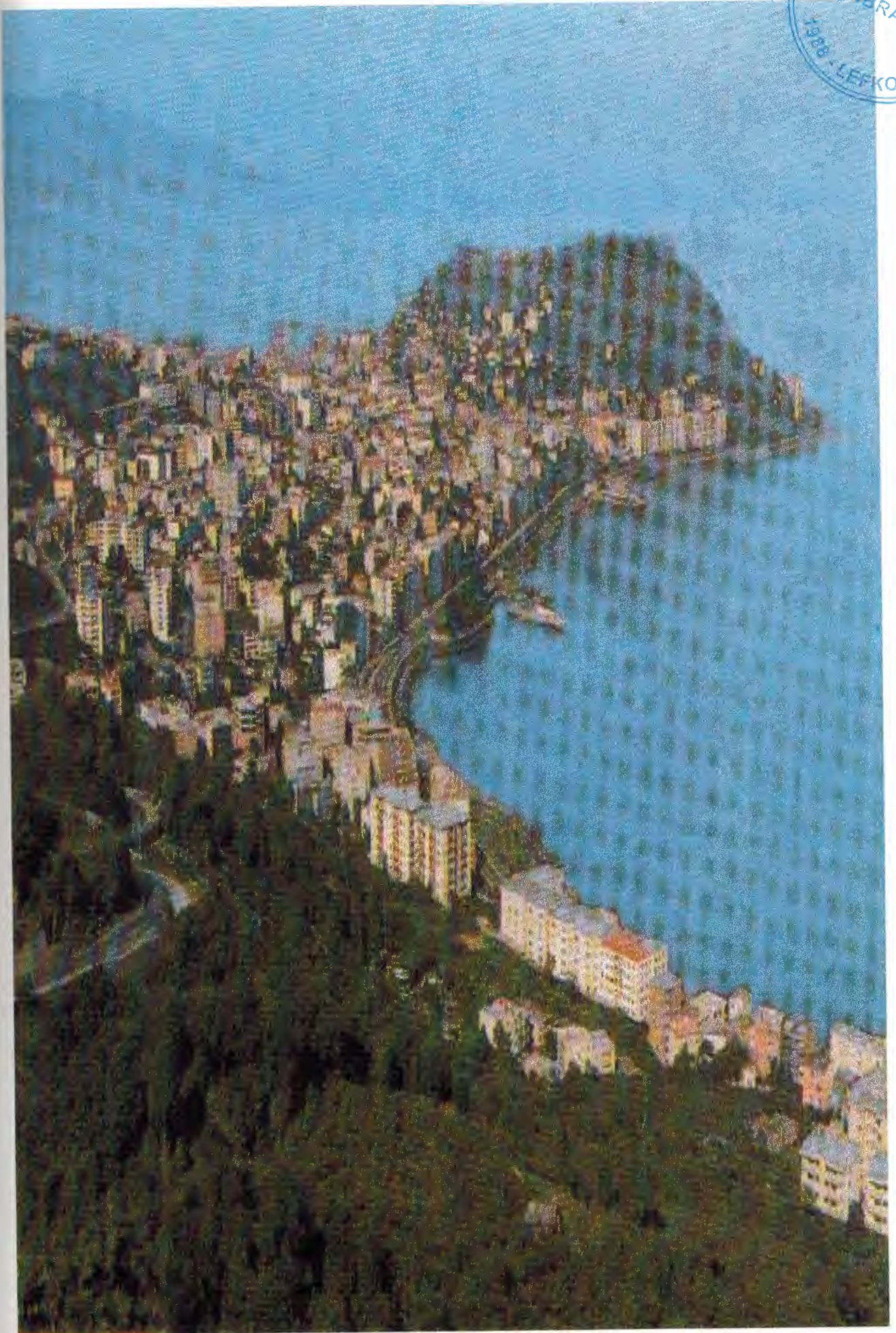
Doç. Dr. Bülent YORULMAZ

HAZIRLAYAN:

960867 Halil YILMAZ

HAZİRAN 2000

LEFKOŞA

İÇİNDEKİLER

GİRESUN'UN TARİHİ

Milli Mücadele Yıllarında Giresun ve Çevresinde	
Pontus Rum Faaliyetleri ve Alman Tedbirler.....	6
Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'un	
Giresun'u Ziyaretleri.....	13
Cumhuriyet Doneminde Giresun(1923-1980).....	18

COĞRAFYA

İl ve Çevresinin Coğrafi Konumu.....	22
I- Yeryüzü Şekilleri.....	22
II- Akarsular, Göller, Maden Suları.....	23-24
III- İklimi.....	25
IV- Orman Kaynakları.....	25
V- Jeolojik Yapı.....	26
VI- İklim Verileri.....	27

GİRESUN'DA TÜRKLER

2-Giresun Bölgesi'nde Türkler.....	28
İslamiyetten Önce Türkler, Giresun'da Çepniler.....	29
Trabzon Eyaleti'ne Bağlı Çepni Bölgesi.....	32
3-Çevre Çekicilikleri ve Kültürel Değerler.....	35

TARİHİ YERLERİ

B-Giresun Adası.....	35
Giresun Kalesi	36
Osman Aga Mezarı, Seyyid Vakkas Türbesi.....	37

Şebinkarahisar Kalesi.....	43
Meryemana Manastırı.....	46

İLÇELERİ

4-İlçelerinTarihiveKültürel değerleri.....	46
--	----

GEZİ YERLERİ

5- Plajlar ve Spor Tesisleri.....	54
6- Yaylalar, Gezi ve Mesire Yerleri.....	54
A- Yaylacılık.....	54
B - Gezi ve Mesire Yerleri.....	61
7-Av Turizmi ve Balıkçılık.....	64
8-Dağ Turizm İmkanları.....	65

YÖRESEL YEMEKLERİ

9-Yemekler.....	66
-----------------	----

KÜLTÜR VE FOLKLOR

10-Kültürel Değerler.....	69
11-Geleneksel El Sanatları.....	72
12- Gelenekler.....	73
Geleneksel Halk Oyunları.....	75
14-Belirli Günler.....	76
15- Yerel Mimari Özellikler.....	80
16- Ekonomi ve Sosyal Yapı.....	81

ÖNSÖZ

Bu mezuniyet çalışması, Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı dersi kapsamında hazırlanmıştır.

Bu mezuniyet çalışmam, Giresun'un, tarihi, kültürel ve ekonomik faktörleri başta olmak üzere tüm yönleriyle tanıtılmasını amaçlamaktadır.

Yakın Doğu Üniversitesi'nde okuduğum süre içerisinde destek ve tavsiyelerini benden esirgemeyen ve bu çalışmayı hazırlama noktasında bana yardımcı olan değerli hocam ve bölüm dekanımız Doç. Dr. Bülent YORULMAZ'a da teşekkürü bir borç bilirim.

GİRİŞ

Giresun, doğal güzelliği bakımından Türkiye'nin sayılı şehirlerinden biridir. Dağ, tarih ve deniz yeşil Giresun'da buluşmuş ve dahili ile sahili ile görülmeye ve övülmeye değer bir kent olmuştur.

Giresun, ekonomik potansiyel olarak dünya fındık üretiminin başkentidir. Yaklaşık dünya fındığının % 70'i ülkemizde üretilir, genel müdürlüğü ve önemli sanayi tesisleri ilimizde bulunmaktadır.

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin canlı yaşayan tek adası Giresun İli'nde bulunmaktadır.

Karadeniz Bölgesi'nde dağlar denize dik olduğu için geçit veren güzergah sınırlıdır. Bu nedenle ilimiz çeşitli medeniyetlere beşiklik etmiştir.

Turizm Bakanlığı'nın Giresun İli'nde 1990-1991 yıllarında ilan ettiği turizm alanları Kümbet, Yavuz Kemal, Bektaş yaylaları 2000 yılından sonra ilimizin cazibe bölgeleri olacaktır. 1997 yılında Turizm Bakanlığı Sinop-Artvin arasında Yeşiltur adıyla bir tanıtım çalışması başlatmıştır. Bu da ilimize olan rağbeti arttırmıştır. Giresun'da turizm sezonunda otel doluluk oranı % 100 civarındadır.

**HER YÖNÜ
İLE
GİRESUN**

MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA GİRESUN VE ÇEVRESİNDE PONTUS RUM FAALİYETLERİ VE ALINAN TEDBİRLER

30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'nin 7. maddesi , müttefiklere, çıkarlarının tehlikede olduğu her yerde duruma müdahale ve dolayısıyla işgal hakkı veriyordu. Bu hüküm, bir yandan müttefiklerin müdahale etmelerini sağlamak için Hristiyan nüfusa harekete geçme imkânı verirken, diğer yandan da böyle bir müdahaleyi önlemesi için müslüman nüfusun harekete geçmesini önlüyordu.

İmparatorluğun teslim olması anlamına gelen mütarekenin hemen sonrasında, asker kaçaklarıyla ilgili olarak çıkarılan bir af ülke genelinde pek etkili olmazken, teslimiyet kararı nedeniyle Türk nüfus büyük bir moral çöküntüsü içinde bulunuyordu. Rumlar ise, geleceğin kendilerine ait olduğuna kapılmış ve Rum kilisesinin öncülüğünde örgütlenmişlerdi. Bağımsız bir devlet kurmayı amaç edinen bu ayrılıkçı Rumların faaliyet alanları içinde, Trabzon, Giresun, Ordu, Canik, Sinop, Gümüşhane, Karahisar-ı Şarkî, Tokat, Amasya ve Yozgat sancakları bulunuyordu. Kısacası Rumlar bölgede Pontus Rum devletini yeniden canlandırmak istiyorlardı.

Bu amaca yönelik Rum faaliyetlerinin özellikle Samsun ve çevresinde yoğunlaşması ve buna karşı Türk silahlı güçlerinin oluşması, bu bölgenin müttefikler tarafından mütarekenin 7. maddesi gereğince işgalini haklı gösterebilirdi. Muhtemel bir işgali önlemek isteyen Osmanlı Hükümeti Mustafa Kemal Paşa'yı asayişini sağlamak üzere 9. Ordu müfettişliği göreviyle Samsun'a gönderdi. Mustafa Kemal'in Samsun'a gelmeleri Yunanlılar'ın 16 Mayıs'ta İzmir'e çıkmalarından sonraya rastlar. Mustafa Kemal'in bölgede bulunması, hem Pontus bölgesini ilgi odağı haline getiriyor hem de O'na Ulusal Kurtuluş Hareketi'ni başlatmak için büyük bir fırsat veriyordu. 1919 yılı bahar aylarına rastlayan bu günler hakkında, ayrıntılı bir biçimde değerlendirme yapmamıza kolaylık sağlayan en çarpıcı kaynak, bizzat Mustafa Kemal tarafından İstanbul'a gönderilen raporlardır. Sadaret'e gönderilen bu raporlarda bölgenin içinde bulunduğu durum, genel hatlarıyla açıklanmaktaydı. Raporlara göre, bölgede faaliyette bulunan Rum çeteleri siyasi amaç gütmektedir. Buna karşılık müslüman çeteler adi çapulculuk faaliyetlerinde bulunmaktadır. Asayişsizliğin ana nedeni olarak gösterilen Rum silahlı çetelerinin sayısı 40, müslüman çetelerinin sayısı 13'tür.

Bölgede faaliyet gösteren bu ayrılıkçı Rumlar'a doğrudan destek sağlayan Yunanistan'ın yanı sıra, Amerikalılar da gerek ekonomik, gerekse misyonerlik faaliyetleri

nedeniyle bölgeyle ilgilenmekteydiler. Yüksek Amiral komiser Mark Bristol, Karadeniz bölgesinde yaptığı bir incelemede Rum eylemlerinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmekteydi. Buna rağmen, Amerikalılar'ın bölgede Rumlar'a destek sağlayan İngiliz ajanlarına göz yumduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Yine Amerikalı Komiser, "Samsun ve çevresinde faaliyet gösteren bazı Rum çetelerinin İngiliz ajanları tarafından oluşturulduklarını, onlar tarafından beslendiklerini" düşünmekteydi. müttefikler tarafından mütarekenin 7. maddesi gereğince işgalini haklı gösterebilirdi. Muhtemel bir işgali önlemek isteyen Osmanlı Hükümeti Mustafa Kemal Paşa'yı asayişini sağlamak üzere 9. Ordu müfettişliği göreviyle Samsun'a gönderdi. Mustafa Kemal'in Samsun'a gelmeleri Yunanlılar'ın 16 Mayıs'ta İzmir'e çıkmalarından sonraya rastlar. Mustafa Kemal'in bölgede bulunması, hem Pontus bölgesini ilgi odağı haline getiriyor hem de O'na Ulusal Kurtuluş Hareketi'ni başlatmak için büyük bir fırsat veriyordu. 1919 yılı bahar aylarına rastlayan bu günler hakkında, ayrıntılı bir biçimde değerlendirilene yapmamıza kolaylık sağlayan en çarpıcı kaynak, bizzat Mustafa Kemal tarafından İstanbul'a gönderilen raporlardır. Sadaret'e gönderilen bu raporlarda bölgenin içinde bulunduğu durum, genel hatlarıyla açıklanmaktaydı. Raporlara göre, bölgede faaliyette bulunan Rum çeteleri siyasi amaç gütmektedir. Buna karşılık müslüman çeteler adı çapul- culuk faaliyetlerinde bulunmaktadır. Asayişsizliğin ana nedeni olarak gösterilen Rum silahlı çetelerinin sayısı 40, müslüman çetelerinin sayısı 13'tür.

Bölgede faaliyet gösteren bu ayrılıkçı Rumlar'a doğrudan destek sağlayan Yunanistan'ın yanı sıra, Amerikalılar da gerek ekonomik, gerekse misyonerlik faaliyetleri nedeniyle bölgeyle ilgilenmekteydiler. Yüksek Amiral komiser Mark Bristol, Karadeniz bölgesinde yaptığı bir incelemede Rum eylemlerinden duyduğu rahatsızlığı dile getirmekteydi. Buna rağmen Amerikalılar'ın, bölgede Rumlar'a destek sağlayan İngiliz ajanlarına göz yumduklarını rahatlıkla söyleyebiliriz. Yine Amerikalı Komiser, "Samsun ve çevresinde faaliyet gösteren bazı Rum çetelerinin İngiliz ajanları tarafından oluşturulduklarını, onlar tarafından beslendiklerini" düşünmekteydi.

Bölgedeki Rum çeteleri aynı siyasî amaç etrafında birleşmiş görünmelerine rağmen, dışardaki durumlar pek parlak görünmüyordu. Yunanistan ve müttefiklerinin elde etmiş olduğu başarılar, onları bir takım hayalî emellere yöneltmişti. Her geçen gün ütöpik emel ve açıklamaları giderek artmaktaydı. Buna karşılık İngiliz Foreign Office'in 4 Aralık, "İstatistikler ve sınırlar gerçek dışıdır. Pontus Ermeni devletine bağlanacak böylece Pontuslu Rumlar, tatminkar bir ulusal odak bulabileceklerdir" şeklindeki açıklaması, Pontus Rumları'nın bağımsız bir devlet kurmak istemeleri tezinin dayanaktan yoksun olduğu görüşünü teyid eder mahiyettedir.

İngilizler'in bu görüşünü, Paris Konferansı'na katılan müttefikler de paylaşmakta ve İngiliz hükümetinin 7 Şubat açıklaması, Giresun-Sivas- Mersin hattının doğusunda kalan topraklar Ermenistan'a vermekteydi.

Müttefiklerin bu niyetlerini öğrenen Trabzon metropoliti Hrisantos Trabzon Türkleriyle temasa geçerek Büyük Ermenistan önerisine karşı ortak mücadele, önerdi. Hrisantos, anılarında siyasî gelişmelerin kendisini bu düşünceye yönelttiğini, 31 Eylül'de Trabzon Türkleri'nden bir telgraf aldığını ve onların Atatürk'ü desteklemediklerini; Rumlar'la bir uzlaşma istediklerini ifade etmektedir. Rumlar içinde Büyük Ermenistan önerisine karşı Türkler'le Rumlar arasında bir uzlaşma sağlanması çözümüne en yatkın kişi, Rumlar arasında büyük saygınlığı olan ve aynı zamanda Giresun'da ikâmet eden Gümüşhane metropoliti Lavrentious'tur.

Bu arada, Trabzon'da Jön Türk Partisi'nin kadroları tarafından oluşturulan ve daha Millî Mücadele'yi yürüten kadronun çekirdeğini oluşturacak olan Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri'nin bir benzeri kuruldu.¹² Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ilk kongresini 28 Şubat'ta yaptı ve Paris'e bir delegasyon gönderme hazırlıklarına katılmak amacıyla İstanbul'a bir komisyon gönderme kararı aldı. 28 Mayıs'ta toplanan ikinci kongrede ise Doğu illerini temsil edecek olan yeni bir kongrenin toplanması kararı alındı. 23 Temmuz 1919 günü, mütevazı bir okul salonunda 54 delegenin katılımıyla toplanan bu kongre, Millî Mücadele hareketinin temelini oluşturan Erzurum Kongresi'dir.

Millî Mücadele'nin kendini iyice hissettirmeye başladığı 1919 yılı sonu, Pontus'un bağımsızlığını isteyen Rumlar için pek de iyi geçmedi. Amerikan yönetiminin Doğu Anadolu'ya göndermiş olduğu King Crane komisyonu 18 Ağustos'ta hazırladığı raporda, bölgenin Ermenistan'a dahil edileceğine göre, daha batıda kalan 200.000 kişi olarak tahmin edilen azınlığın özerk bir yönetimi haklı göstermeyecek kadar küçük olduğu sonucuna varıyordu.

Bir yandan Amerikan yönetimi bölgeyle ilgili diplomatik çabalarını sürdürürken, diğer yandan Londra'da toplanan Barış Konferansı, Ermeni sorunu ile ilgili bir komisyon oluşturmaya karar vermişti. Yine aynı konferansta, Trabzon, kurulması düşünülen Ermeni devletinin sınırları dışında bırakıldı. En son olarak Trabzon metropoliti Hrisantos 4 Mart'ta War Office'i ziyaret ederek, Yunan mandası altında ve Yunan ordusu tarafından korunacak, yalnız Trabzon ve Giresun bölgelerini içeren küçük bir Pontus devletinin kurulmasını öngören bir memorandum verdi. War Office kendisine "bu konunun artık War Office'in sorumluluğunda olduğunu" bildirdi.

Diplomatik çabalardan umduklarını elde edemeyen Pontus Rumları ve onları destekleyen Yunanistan, faaliyetlerini diplomatik alandan askerî alana kaydırmaya karar verdiler. Yunanistan Pontus'un geleceğine hâlâ güvenle bakmaktaydı.²⁰ Ona göre, Yunan birliklerinin Anadolu'nun içlerine doğru ileri harekâtları sorunun çözümünü kolaylaştırıcaktı. Yine Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'daki çalışmaları, İtilaf devletlerini tahrik edecek ve böylece daha fazla yardım sağlanacaktı. Bu arada Germanos Yunan Başbakanı'nın destekleyeceğini umduğu Giresun'a sürpriz bir saldırı plânlarını düzenlemekle meşgul olmaktaydı.²¹ Ancak, 30 Eylül'de, Yunan kralı Alexandios'un bir maymun tarafından ısırılması ve 2 Ekim'de ölmesi üzerine, yapılan seçimleri Venizelos kaybedince, Germanos'un Giresun çıkarması da gerçekleşmedi.

Yaşanan bu gelişmelerden sonra, 1920 yılının bir bekleyiş içinde geçtiğini söyleyebiliriz. Silahlı Rum çeteleri bir yandan dışardan müdahale beklentişi içindeyken, diğer yandan Rum köylerini denetim altında tutabilmek için mücadele etmektedirler.

Ankara Hükümeti'nin ise iç ayaklanmalarla başı dertte olduğu için yöre halkına silah dağıtmaktan başka yapabileceği pek fazla bir şeyi yoktur. Ankara hükümetinin bu çaresizliğinin temelinde, batı cephesinde Yunan birliklerinin ilerlemesi yatmaktadır.

Doğu Karadeniz bölgesinde Rum çetelerinin giderek ciddi bir tehdit oluşturmaları üzerine, TBMM Hükümeti 1920 yılı başlarından itibaren ciddi tedbirler almaya başladı.²³ Mustafa Kemal Paşa, 24 Nisan 1920'de TBMM'inde yaptığı bir konuşmada Pontus meselesini çözmekle görevlendirilen kuvvetlerin büyük bir komuta altında birleştirilmesi gereğini vurguladı. Bu çerçevede düzenli bir ordunun kurulmasına paralel olarak Pontus Rum faaliyetlerini önlemek amacıyla 9 Aralık 1920'de Merkez Ordusu kurularak komutanlığına da Nurettini Paşa tayin edildi.²⁵ Ancak geniş bir bölgeye dağılmış bulunan Pontus çetelerine sadece askerî tedbirlerle karşı koymak yeterli görünmüyordu. Bu nedenle TBMM askerî tedbirlere paralel olarak, idarî ve adlî tedbirler de alma yoluna gitti.

TBMM, ilk iş olarak bir beyanname yayınlayarak yaşlıları silah altında bulunan Rumları da silah altına çağırdı ve kan dökülmesine sebebiyet verilmemesi için dağlardaki çetelerin silahları ile birlikte teslim olmalarını istedi. Bu beyannameyle teslim olmaları ve silahlarını da teslim etmeleri için Pontus çetelerine tanınan bir haftalık

sürenin dolmasından sonra, bölgede aramalara başlandı. Sadece Samsun ve Amasya bölgesinde iki binden fazla silah ve bir milyon 200 merini toplandı.

Gerek hükûmetin çağrısına uymayan, gerekse aramalar sırasında silahlarını teslim etmeyen Rumlar'ın çoğu dağlara kaçarak çetelere katıldı. Merkez ordusu teslim olanların affedileceklerini ilân edip, belli bir süre tanınmasına rağmen, buna pek uyan olmadı. Nurettin Paşa, bu iyi niyetli girişimlerden sonra artık askerî kuvvet kullanmaya mecbur kaldığını yazmaktadır. Bölgede yapılan genel silah araması yanısıra, Pontus teşkilâtının merkezleri olarak bilinen Samsun ve Trabzon metropolitleri ile Merzifon Amerikan Koleji'nde aramalar yapıldı. Bu aramalar sonunda Pontus gizli teşkilât şebekeleri hakkında çok önemli bilgi ve belgeler elde edildi.²⁹ Bu bilgi ve belgelere göre, Trabzon ve Samsun'un yanısıra Giresun, Merzifon ve Batum da gizli cemiyetin en hareketli merkezleri arasında yer almaktaydı.

Bölgede Pontus çetelerinin etkisiz hale getirilememesi ve Yunan ordusunun Samsun'a çıkarılacağı yolunda geliştirilen savaş stratejileri üzerine, daha radikal tedbirlerin alınması gündeme geldi. Bir Yunan kruvazörünün Ankara Hükümeti'nin başlıca giriş limanı olan İnebolu'yu bombalaması üzerine, Merkez ordusu komutanı Nurettin Paşa aynı gün eli silah tutan Rumların sürülmelerini talep etti. Bunun üzerine, Dahiliye Vekaleti TBMM Hükümeti'ne başvurarak tek çare olarak Karadeniz sahilindeki eli silah tutan Rumlar'ın iç kısımlara nakillerinin Genel Kurmay Başkanlığı ve Merkez ordusu tarafından zarurî görüldüğünü, Giresun ve Sinop mutasarrıflıklarınca da yapılan müracaatlarda, Yunanlılar'ın şehre saldırmaları veya topa tutmaları halinde hiç kimsenin sağ kurtulamayacağını, bu nedenle halkın iç kesimlere çekilmesine müsaade edilmesinin istendiği belirtilmekteydi.

12 Haziran 1921'de toplanan TBMM Hükümeti 15 yaşından 50 yaşına kadar eli silah tutabilen Rumlar'ın iç kısımlara nakline karar verdi. 13 Haziran'da da Genel Kurmay Başkanı Fevzi Paşa, Merkez ordusu komutanı Nurettin Paşa'ya şu talimatı gönderdi: "Bakanlar Kurulu eli silah tutan Rumların Karadeniz kıyılarından uzaklaştırılmalarına karar vermiştir. Bu karar uygulamaya konulmak üzere size hemen bildirilecektir..." Ancak, bu konuda resmî karar 16 Haziran'da alındı.

Dahiliye Vekâleti, TBMM Hükümeti'ne 2 Temmuz'da yaptığı müracaatta daha önce alınan nakil kararının genişletilmesini istedi. TBMM, aldığı yeni bir kararla daha önce

alınan kararın bütün Karadeniz sahili için uygulanmasını kabul etti ve 12 Haziran 1921 tarihinden geçerli olmak üzere Karadeniz kıyılarını savaş alanı ilan etti.

Bir yandan Rum kabilelerinin iç bölgelere güvenli şekilde nakledilmeleri devam ederken, diğer yandan yakalanan Rum çeteleri Amasya'da TBMM seçilmiş üyelerinden oluşan Samsun bölgesi İstiklâl Mahkemesi'ne gönderildi. Pontus bölgesinden sorumlu ilk İstiklâl Mahkemesi aralarında Rumları'n da bulunduğu 494 davaya bakmasına rağmen sonuçta sadece 12 ölüm cezası verdi. İkinci aşamada kurulan İstiklâl Mahkemesi, 21 Eylül'de Amasya'da 174'ü Rum olmak üzere 177 kişiyi ölüme mahkum etti. Aralarında Trabzon metropoliti Hrisantos ile Giresun metropoliti Lavrentious'un bulunduğu 74 kişi gıyaben idama mahkum edildi, 10 kişi kürek, 2 kişi de hapis cezasına çarptırıldı.

Pontus çetelerine karşı alınan bu idarî ve askerî tedbirler ile bazı önemli kişilerin İstiklâl Mahkemeleri'nde yargılanmaları üzerine patrikhane Yunanistan ve itilaf devletleri nezdinde girişimlerde bulundu. Pontuslulara mezâlim yapıldığı propagandası Amerika'ya kadar yayıldı. Sonuçta İtilaf devletleri TBMM Hükümeti nezdinde girişimlerde bulundu.

Hiç bir dış baskıya boyun eğmeyen TBMM Hükümeti Pontus çetelerine karşı kararlı bir şekilde mücadeleye devam etti ve 1923 yılının ilk aylarında Pontus çetelerinin isyanını tamameii bastırdı. Bu olaylarda, Türk Genel Kurmayı'nın yayımladığı raporlara göre, Rum çeteleri bin 817 Türk'ü öldürmüş, 3 bin 723 ev yakmış ve bin 800 civarında gasp ve soygun gerçekleştirmiştir. Buna karşılık bu mücadele sırasında öldürülen Rum sayısı 11 bin 118'dir.

Yukarıda ifade etmeye çalıştığımız Pontus Rum faal'iyetleri için, Giresun ilimizin önemli bir merkez oluşturduğunu, Merkez Ordusu'nun kurulmasıyla birlikte yapılan genel aramalarda elde edilen bilgi ve belgelerin bu durumu çok açık bir şekilde ortaya koyduğunu daha önce açıklamıştık. Samsun metropoliti Hrisantos'un bir çıkarma harekâtı için Giresun'u seçmiş olması, bu ilin konumuz bakımından önemini daha da artırmaktadır.

Hrisantos'un Giresun metropolitine göndermiş olduğu mektuplar,³⁹ Yunanlıları bu topraklara sokmak için, Amerikan mandası görüşünün siyâsî bir manevra olarak ileri sürülmesi gerektiği ile ilgilidir. Yine, 23 Şubat 1919 ile Ocak 1920 tarihli ve

Giresun'dan Trabzon metropolitine gönderilen Teofidos ve Neokonyus 'ımlı iki mektup mahalli durumla ilgili istihbarat bilgileri içermektedir. Teofidos ve Neokonyus'un Fransa, İngiltere ve Yunanistan hükümetlerini yurt içindeki olaylardan haberdar etmek üzere Giresun'da özel birer görevli şeklinde çalıştıkları bu belgelerden anlaşılmaktadır.

Amasya'da, İstiklâl Mahkemesi tarafından yargılanan ve Pontus ' isyanından sorumlu tutularak idama mahkum edilen üst düzey kişilerden 5'inin Giresun'da ikâmet etmesi, Lavrentious ' isimli kişinin nüfuzlu bir metropolit olması, Giresun'uu Pontus isyanında önemli bir merkez olduğunu, burada oturan Rumlar'ın da ciddi görevler üstlendiklerini göstermektedir.

Pontus Rumları'nın Giresun ve çevresindeki faaliyetleri, çalışmanın başında da sınırlarını anahatlarıyla çizdiğimiz bölgeyle bir paralellik arz etmektedir. Dışardan göçmen getirmek suretiyle bölgenin demografik yapısını değiştirmeye çalışan Rumlar, bir yandan Yunanistan ve müttefiklerinin yardımlarını sağlamaya çalışırken, diğer yandan mahallelere kadar yayılmış bulunan siyasî teşkilatlanmaya büyük bir önem vermişlerdir. Dışardan aldıkları yardımlar ve siyasî örgütlerden sağladıkları üyelerle silahlı çeteler oluşturan Rumlar'ın askerî alandaki faaliyetleri; mahkeme kararlarından askerî ve mülkî amirlerin yazışmalarından da açıkça anlaşılabacağı üzere; silahlı komiteler kurma, tedhiş, yaralama ve öldürme, gasp, talan ve devlet aleyhinde bulunmak istemeyen Rumlar üzerinde baskı kurmak şeklinde özetlenebilir.

Giresun ve çevresinin bir başka önemli yanı, Rumlar'a karşı verilen mücadelenin en güçlü olduğu yer olmasıdır. Uzun süre Ankara

Hükümeti'nden ciddi bir yardım alamayan Giresun halkı, Osman Ağa'nın ya da tarihe mal olmuş ismiyle Topal Osman ın etrafında kenetlenerek hem

Giresun da hem de çevre yerlerde mücadeleyi sürdürmüştür. Topal Osman ın bu mücadele sırasında Rum köylerinde katliam yaptığı batı ve özellikle Yunan kaynaklarında ifade edilmekte ise de buna katılmak mümkün değildir. Topal Osman'ın Rum çetelerinin, gerisindeki güçlerle irtibatlarını kesmek içni köylere saldırması ve bu durumda saldırıların acısını daha çok çey mensubu olmayanların çekmesi doğaldır. Ancak bu, Yunan kaynaklarında yer aldığı şekilde, Topal Osman'ın kadın ve çocukları katlettiği görüşünü haklı çıkarmaz. Katliam yapıldığı iddia edilen tarihlerde Topal Osman'ın Koçgiri isyanını bastırmakla meşgul olması, bu iddiaların maksatlı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

CUMHURBAŞKANI MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN GİRESUN'U ZİYARETLERİ

Atatürk, Kurtuluş Savaşı'ndan önce çeşitli görevlerle, aynı zamanda da Kurtuluş Savaşı yıllarında ve yeni bir bağımsız Türk Devleti kurduktan sonra yaptığı yurt gezilerinde 52 ilimizi ziyaret etmiş, çoğu il ve ilçelerimize de birkaç kez gelmiştir.

Hemen ifade edelim ki Atatürk'ün yurt gezileri deyince sadece O'nun protokole dayalı gezilerine değil, hangi nedenlerle olursa olsun ayak bastığı ve her yurt köşesine yapılan seyahatlerini dikkate almalıyız.

Yukanda belirtilen 52 ilimizi ziyaretleri de hem Cumhuriyetten önce ve hem de Cumhuriyetten sonra gerçekleşmiş olan yurt gezileridir.

Atatürk'ün bilhassa Cumhurbaşkanı olmasından sonra yaptığı yurt gezileri mutlaka bir amaca hizmet için düzenlenmiştir. Bu gezilerin en önemli maksadı, Anadolu'da başlatılan Millî Mücadele'yi ve Atatürk devrimlerinin yapısını anlatmak aynı zamanda da yeni kurulan Cumhuriyetin kurucusuyla halkın bütünleşmesini temin etmektir. Atatürk'ün yurt gezilerinin temel amaçlarından biri de devrimler konusunda halkla fikir alışverişinde bulunmak ve halkın nabzını yoklamaktır.

Bu bağlamda, zaferlerini olduğu kadar inkılâplarını da yurt gezileri içinde değerlendirmek doğru olur. Atatürk savaşlarda Ordunun başında ön safta yer tutmuş. Çanakkale ve diğer muhtelif cephelerde zafer tacını yerinde ve kendi elleriyle örmüştür. Bu durum, devrimleri için de geçerlidir. Muhtelif inkılâplarında olduğu gibi meselâ Şapka İnkılâbı için de o güne kadar kendisini hiç görmemiş olan Çankırı, Kastamonu ve İnebolu'ya elinde şapkasıyla gitmiştir.

Gerçekleştirdiği her inkılâplarından önce çıktığı yurt gezilerinde inkılâbın ilkelerini anlatmış, milletin nabzını yoklamış ve onayını almıştır.

Uğradığı köy, kasaba ve şehirlerde milletini çevresinde yekvücut olarak görmüş, kendisine gösterilen sevgi ve bağlılığı şahsına maletmeden milletin bir temsilcisi olarak

yine milletine bahşetmiştir. Hemen hemen her geziye çıkışında Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, uğrayacağı illere "karşılama törenlerinin yapılmaması"nı duyurduğu halde, halk O'nun geçeceği yollara dökülmüş hele gençler asla peşini bırakmamışlardır. Atatürk'ü görmek her Türk için bir mutluluk olmuş. O'nu görenler görmeyenlere yıllarca anlatmışlardır.

29 Ekim 1923'te Cuinhuriyet idaresinin kabulü ve ilânı ile Mustafa Kemal Paşa "Cumhurbaşkanı" seçilmişdi. Cumhuriyetin ilânından 10 ay geçmek üzere iken Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa eşleri Latife Hanımefendi ile birlikte 29 Ağustos-18 Ekim 1924 tarihleri arasında 50 gün süren ve karadan da 3000 km.lik bir yol tutan ve gayet yorucu olan bir yurt gezisine çıkınışlardır.

Dumlupınar 29-30 Ağustos'ta, Bursa 31 Ağustos-11 Eylül'de ziyaret edildikten sonra, Mudanya'dan Hamidiye zırhlısı (Kruvazör) ile İstanbul'a uğramadan Boğaz'ı ve Karadeniz'i 11-14 Eylül'de, Trabzon'u 15-17 Eylül'de, Rize'yi 17-18 Eylül'de, Giresun ve Ordu'yu 19 Eylül'de Samsun'u 20-24 Eylül'de, Amasya'yı 24 Eylül'de, Tokat'ı 25-26 Eylül'de Sivas'ı 27-28 Eylül'de, Suşehri'ni 28 Eylül'de, Refahiye'yi 29 Eylül'de Erzincan'ı 29-30 Eylül'de, Erzurum'u 30 Eylül ve 1 Ekim'de, Hasankale, Akköprü, Yapan, Emrekom, Mindivanı, Komazor ve Döllet köylerini 2 Ekim'de, Erzurum'u tekrar 3-4 Ekim'de, Sarıkamış'ı 4-5 Ekim'de, Kars'ı 6 Ekim'de tekrar Sarıkamış'ı (gidiş dönüş trenle olmak üzere) 7-8 Ekim'de, tekrar Erzurum'u 8-10 Ekim'de, Tercan'ı 10 Ekim'de, Erzincan'ı 10-11 Ekim'de Şarkî Karahisar'ı (Şebinkarahisar) 11-12 Ekim'de ve Suşehri-Zara- Geç yoluyla Kayseri'yi 13-14 Ekim'de, Yozgat'ı 15-16 Ekim'de, Kırşehir'i 17 Ekim'de ziyaret etmişler, 18 Ekim'de Ankara'ya vasil olmuşlardır2.

Cumhurbaşkanı Atatürk'ün bu gezilerine Latife Hanım'ın yanı sıra Yozgat Mebusu Salih Bozok, İstanbul mebusu ve Türk Ocakları Genel Başkanlığı yapmış olan Hamdullah Suphi (Tanrıöver), Gaziantep Mebusu Kılıç Ali (Kılıç), Rize Mebusu Rauf (Benli), Cumhurbaşkanlığı Başkâtibi Tevfik (Bıyıklıoğlu), Başyaver Rusuhi, Muhafız Birliği Komutanı Binbaşı İsmail Hakkı (Tekçe), Yüzbaşı Muzaffer (Kılıç), Özel Kalem Kâtibi Memduh (Atasev) ile Anadolu Ajansı ve Basın Mümessilleri ve diğer görevliler katılmışlardır.

50 gün gibi uzun ve yorucu süren bu gezi aslında iki önemli amaca hizmet ediyordu. Birincisi daha ilk yılı dolmayan Cumhuriyetin benimsenip kökleşmesini temin etmek, ikincisi de eşleri Latife Hanımefendinin şahsında kadınlarımız için yeni bir timsal yaratmaktır. Bu seyahat esnasında Latife Hanım'ın yüzü

açık olarak ve hep Cumhurbaşkanı'nın yanında ve yürürken önünde bulunması, yapılan merasimlere Türk kadınlarının da katılımını sağlamıştır.

Kurtuluş Savaşı'nda zaferin belli öğelerinden birini oluşturan Türk kadını bu vesileyle bir ululuk, ağırbaşlılık kazanmıştır.

Bu bağlamda, Karadeniz sahil ve şehirlerini de ziyaret eden Atatürk, ilk iskele olarak Trabzon'u seçmiş, 15-17 Eylül'de bu şehri ve hemen ardından da 17-18 Eylül'de Rize'yi ziyaret etmiş, 18 Eylül'ü 19 Eylül'e bağlayan gece Rize'den ayrılmış ve nihayet Giresun'a doğru yola çıkmıştı. 19 Eylül 1924 Cuma günü saat 9:00 da meşhur Hamidiye Zırhlısı ile deniz ufkunda görünmüştü. Büyük kurtarıcıyı karşılamak için günlerden beri hazırlıklar yapan binlerce Giresun'lu bayraklarla donatılmış yüzlerce kayıklara binerek harekete geçmişlerdi. Bunlar arasında Atatürk ve beraberindekiler için ayrılan kayık, diğer kayıklardan daha güzel süslenmiş, siyah şapkalı ve beyaz gömlekli sekiz genç kürekleri çekmek için görevlendirilmişti. Saat 9:30 da iskelenin tam karşısına demirleyen Hamidiye Zırhlısı'nın çevresi kayıklarla sarılmıştı. "Yaşa, Varol Gazimiz" sesleri göklere yükselmişti. Atatürk ve hemen ardından öteki konuklar top atışları sırasında Hamidiye Zırhlısı'ndan ayrılarak saat tam 10:00'da, Giresunlular'ın alkışları arasında iskeleye çıkmışlar, Vali Rıfat Bey ve Belediye Başkanı Hasan Vehbi Bey il ve şehir halkı adına Atatürk'e "Hoş Geldiniz" demişlerdir.

Sabahın ilk saatlerinden itibaren iskeleye akın akın gelen halkı ve öğrencileri selâmlayan Atatürk coşkun alkışlar altında Halk Partisini ziyaret etmiş, hemen arkasından da Belediye'yi teftiş ve ziyaret etmişlerdir. Hükûmet Konağı'na gitmek üzere Bilgi Yurdu önünden geçerken Tabib Dr. Necdet Bey tarafından Cumhurbaşkanı Atatürk'e Giresun gençliği namına şu nutku irad edilmişti:

"Hoş geldiniz, Paşa. Kaç gündür sizi bekliyoruz. Karadeniz'e çıktığınızdan bu yana, gözleimiz ufuklarda kaldı. Enginlerin göklerle birleştiği yerlerde hep sizi aradık. Doğru Dumlupınar'dan mı geliyorsunuz? Yaptığın tarihi yeniden yaşatmak için mi oraya gittin? Senin irade ve gücün altında olan ve ölen şehitleri ziyaret ettin mi? Şimdi, ölerinde derin bir gönül açıklığı ve saygı duyduğum gözlerin onları gördü mü? Çünkü silâh arkadaşların şen ve rahatlık içinde uyuyorlar değil mi?

İçlerinde bizim yeşil Giresun'dan da kimse var mıydı? Kim söyleyebilir ki, temelini güçlü ve uğurlu ellerinle attığın "Meçhul Asker Anıtı" bizim Giresun

uşaklarından birinin değildir... Onlara, isteklerinin yerine getirildiğini söyledin mi? Soylu ve temiz kanlarının topraklara aktığı gün düşmanın da Akdeniz'de boğulduğunu anlattın mı?

Demek ki kazandıkları zafer, ürünlerini vermiştir. Bir mucize yalnız düşmanı değil, sarayı, padişahı, halifeyi de boğmuştur. Sen olmasaydın, ey büyük kurtarıcı, Türk tarihi bugünü göremeyecekti. Olsa bile sayfaları artık zafer, özgürlük ve mutluluk değil, alçaklık, tutsaklık ve hakaret yazacaktı. Padişah, halife dediğimiz hainler bizi satmışlar, düşmanlarla birleşmişlerdi. Sanıyorlardı ki, Türk bir uşaktır.

Türk tarihi sonsuza akıp giden bir kitaptır. Bilmiyorlar ki, Türk tarihinin temsilcileri yalçın kayalar üzerinde ve Türk ulusunun yüreğindedir. Bilmiyorlar mıydı ki sen, o yüreklerin birleştiği ortak bir yüreksin... Bilmiyorlar mıydı ki İnönü Liyej'den, Sakarya Verdün'den ve sen hepsinden daha güçlüsün... Bilmiyorlar mıydı ki, dünyada Türk kalbinden yapılmış kalelerden daha berkitilmiş hiç bir şey, hiç bir şey yoktur... Onun için durmadan saldırdılar. Başlarını kimi kez güzel' İzmir kıyılarındaki çelikten göğüslerle, kimi kez Sakarya kıyılarında demirden gövdelere çarptılar. Oysa biz, onların bir ayda geçemedikleri Sakarya'yı bir günde geçtik, aştık. Bin bir ulusun yardım ettikleri Elen çocukların, Afyon'dan bir saatte attık. İki yılda kan ve ateş yangınına çevirerek yürüdükleri yolu, biz bir haftada aldık. Tarihe, onlar tarafından tanıklık edecek bir kimse bile kalmadı. Günahlarını önce Sakarya'da, sonra da Akdeniz'de yıkadılar. Onlar gidince padişah da gitti. Tanrının özgür yarattığı Türk tutsak olmadı. Tanrının kendi elleriyle sancağımıza taktığı ay ile yıldız yerlere düşmedi. Bizi, yanlarından geldiğin Dumlupınar şehitleriyle sen kurtardın.

Artık, başka bir yönetime bağlıyız. Kurtuluş Savaşında şehit olanlar, yalnız düşmandan değil, Saraydan da öçlerini aldılar. Yüzyıllardır kalıçılık yoluyla başımıza belâ olanlardan bizi kurtardın. Artık yazgımız, Afrikalı bir dadının büyüttüğü cahil bir sultanın elinde değildir. Şimdi Başkanımız siz ve Büyük Millet Meclisidir.

Cumhuriyet bir taht ise, biz gençler onun ayaklarıyız. Biz kırılmadıkça o düşmeyecektir. Ve üzerinde her zaman lâıyk olan oturacaktır. Türk tarihinde artık kimse asalak yaşayamaz. Sizin yanınızda bütün gençler yemin eder ki, vatanın aleyhine, ulusal egemenlik ve Cumhuriyetin zararına hangi baş kalkarsa koparacağız. İsterse o baş, vatani ve ulusal egemenliği bize verenlerden biri olsun. Bireysel saltanatın mezarı, Büyük Millet Meclisi yapısının altındadır. Dirilmesinin ve hortlamasının olanağı yoktur, kalkmak isterse, ulusu bütün ağırlığı ile üstünde, bizi silahlarımızla karşısında bulacaktır".

Atatürk, Giresun halkının ve gençlerinin bu içtenlik dolu karşılamalarından ve Cumhuriyete bağlılık dolu gösterilerinden son derece memnun olmuş ve gençlik adına konuşan Tabib Dr. Necdet Bey'in nutkuna cevaben:

"- Ey genç! Bütün memleketin gençliğine tercüman olan kıymettar sözlerinden fevkâlade memnun oldum... Hakikatın ifadesi olan Giresun gençliğini tebrik ederim.

Afyonkarahisar, Dumlupınarda sizin uşaklar da vardı. Bundan dolayı müsterih ve memnun olabilirsiniz. Memleket bu sözler söyleyen gençlikle iftihar edecektir. Bu memleketin gençliği, hakkımda pek büyük teveccüh gösterdi. Bu kadar lâayk olduğumu bilmiyordum. (Lâyıksınız Paşa... sedaları)

Arkadaşlar! Bu memleketi ve bu milleti asırlardan beri berbat edenler çoktan ölmüştür. Bütün gençlik buna iman etmelidirler. Bizim kanımız akmadıkça bunlar bir daha avdet etmeyecektir" mukabelesinde bulunmuşlardır.

Daha sonra gençlerin daveti üzerine Bilgi Yurdu gençlik kuruluşunu ziyaret eden Atatürk binanın küçük ve yetersiz oluşu karşısında daha büyük bir binaya taşınmalannı ve yeni binaya taşındıktan sonra adlarını "Türk Ocağı"na çevimelerini istemiştir.

Atatürk saat 12:00'de Giresun Jandarma Okulunu ve Askerlik Şubesini ziyaret etmiş, Mithat Paşa Otelinde yarım saat kadar dinlenmişlerdir. Bu arada ilçelerden gelen heyetleri kabul etmiş ve verilen yemekten sonra saat 13:00'de Ordu'ya gitmek için hazırlanmış, iskeleye kadar halkla birlikte yürümüşler, vapur düdükları, alkışlar ve top atışlarıyla uğurlanan Atatürk ve beraberindekiler saat 13:40'da Hamidiye Zırhlısı ile Ordu'ya hareket etmişlerdir.

Sonuç

Büyük Atatürk aramızdan ayrılıncaya kadar bir daha Giresun'a gelememiştir. Ancak Giresunlular Dr. Necdet Bey'in konuşmasında Atalarına verdiği söze hep sadakat

göstermiş, Atatürk'ü Latife Hanım'ı doğru olarak anlayarak bugün her alanda müşahede etmekten mutluluk duyduğumuz çağdaş Giresun'u kurmuşlardır.

CUMHURİYET DÖNEMİNDE GİRESUN (1923-1980)

Osmanlı Devleti'nin son döneminde Giresun, Trabzon vilayetinin merkez sancağına bağlı bir kaza idi. Millî Mücadele'nin zaferle sona ermesi üzerine, 1923'te vilayet, yani il oldu. 1923 Ağustos'unda toplanan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin 2. döneminde Giresun dört milletvekiliyle temsil edildi. O tarihte Giresun ili, merkez ilçe dışında, Tirebolu ve Görele ilçelerinden ibaretti. Cumhuriyetin ilânından sonraki yıllarda, 1933'te Şebinkarahisar ve Alucra ilçeleri Giresun'a bağlandı. Ertesi yıl Bulancak ilçe oldu. 1945'te Keşap, 1957'de Espiye, 1958'de Dereli ve 1960'ta Eynesil bucakları ilçe haline getirildi. Böylece 1980 yılında Giresun ili, merkez ilçe ile birlikte, on ilçeden oluşuyordu. İlin sekiz bucağı ve 499 köyü bulunmaktaydı .

Bu tebliğde Giresun şehrinin 1923'ten 1980'e kadar altmış yıla yakın bir sürede idarî, iktisadî, içtimai ve kültürel gelişmesi incelenecek, ilin merkez şehri dışındaki gelişmesine şehri ilgilendirdiği nisbette yer verilecektir.

Anadolu'da ve bu arada Giresun'da yaşayan gayrimüslimlerin Yunanistan'da yerleşmiş Türk ve Müslümanlarla değiştirilmesi T.B.M.M. hükûmeti ile Yunanistan arasında Lozan'da imzalanan 30 Ocak 1923 tarihli sözleşme gereği gerçekleşti. Giresun artık katıksız Türk olmuştu. Şehir Osmanlı çağından beri Karadeniz bölgesinde bir ticaret merkeziydi. Bölgede fındık ziraati önemli olup Giresun ihracat limanıydı. Daha 1898 yılında kurulmuş olan Giresun Ticaret ve Sanayi odası yanında, 1926'da, Ticaret Borsası faaliyete geçirildi. Atatürk'ün cumhurbaşkanlığı döneminde, 1929'da, Diesel motoruyla çalışan elektrik santrali işletmeye açıldı. 1931'de İş Limited Şirketi kurularak Fındık kırma tesisleri meydana getirildi. Bu şirket 1938 Ağustos'unda Fiskobirlik'in fiilen çalışmaya başlamasıyla 1939'da tasfiye edildi. 1936'da 111 ortaklı Tamzara Dokuma Şirketi kuruldu ve üretime geçti. Ancak Giresun'de ev dokumacılığı esas işletme tarzı olmakta devam etti.

Bu dönemde Giresun'da Eğitim kurumu olarak, 1924-1925'ten beri öğretim veren Merkez Ortaokulu bulunuyor, 1930'lardan itibaren Halkevi kültür faaliyetini sürdürüyordu. 1933'ten 1947'ye kadar Halkevi *Aksu* dergisini yayımladı.

II. Dünya Savaşı'nın 1939 Eylül'ünde patlak vermesi Türkiye'de iktisadî hayatı derinden etkilediği gibi, Giresun'un gelişmesini de durdurdu. Bunun sonucunda işsizlik arttı. Giresun'dan Trabzon'a ve diğer şehirlere göç başladı. Şehrin nüfusu 1927'de 11.888 iken 1950'de 12.507 oldu. Nüfusun artmamasında, 1940-1945 yılları arasında gençlerin askere alınışının da etkisi görüldü. Buna rağmen, 1940'lı yıllarda Giresun'da Eğitim alanında ilerleme oldu. Nitekim, 1945'te Ticaret Lisesi ile, daha sonra Endüstri Meslek Lisesi adını alacak olan Erkek Sanat Okulu açıldı. Ertesi yıl da Lise öğretime başladı.

Türkiye İsmet İnönü'nün uyguladığı temkinli siyaset sayesinde II. Dünya Savaşı dışında kalmayı başardı. Atatürk ve İnönü'nün cumhurbaşkanlığı dönemlerinde Giresun'da altyapı tesislerinin inşası kısmen tamamlanmış ve şehrin imarına çalışılmıştır. Savaş sonrası yıllarda Giresun hızla gelişti. Eski Belediye binası 1939'da vukubulan depremde yıkılmıştı. Onun yerine, Karadeniz kıyısının en güzel belediye binalarından biri yapıldı. Şehir dağlık bölgede kurulmuş olmasına rağmen, 1875'ten beri faaliyette bulunan belediye hizmetlerini aksatmadan yürüttü.

1954'te Giresun liman inşaatı ihaleye çıkarıldı. Yapımı 1962'de tamamlanan liman Denizcilik Bankası yönetiminde hizmete girdi. Rıhtımların boyu 728 metreye ulaşıyordu, En az su derinliği 8 metre olup aynı anda iki geminin yanaşmasına müsaitti. Limanın 1.200 metre uzunluğunda bir mendireği vardı. Samsun'u Rize'ye bağlayan Sahil Yolu da 1959'da müteahhide ihale olunarak, Ordu-Giresun-Giresun şehir içi geçişi-Giresun-Trabzon bölümü 1965'te kullanıma açıldı.

Giresun'un sanayiinde ilk büyük tesis 1967'de bir Japon firmasına ihalesi yapılan Aksu Kağıt Fabrikası'dır. Şehrin 5 kilometre doğusundaki tesis, SEKA'ya bağlı olarak, 1970'de üretime başladı. Fabrika, ham maddesi olan odunu çevredeki ormanlardan sağlamaktaydı.

Aynı yıl, yani 1970'de, Giresun Fındık İşletme Tesisleri kuruldu. Fakat, şehrin en büyük iktisadi kuruluşu olan Fiskobirlik Entegre Fındık İşletme Tesisleri'nin temeli, 1976'da, Giresun'un batısında Büyük ve Küçük Güre dereleri arasında 11 hektarlık bir alanda atıldı. Tesisler 1981 sonunda faaliyete geçti.

Giresun'da sanayiinin gelişmesi enerji üretiminin artırılmasına bağlıydı. Bunu sağlamak için, 1960'lı yıllarda şehrin doğusunda Doğankent çayı üzerine baraj kurma çalışmalarına başlandı ve 1971 Nisan'ında burada Hidroelektrik Santrali işletmeye açıldı. Aynı yılın Mayıs'ında Giresun Küçük Sanayi Sitesi kurulduktan başka, 1978'de Giresun Peynir ve Tereyağı Fabrikası ile Köykobir'e bağlı Sunta Fabrikası üretime geçtiler. Böylece Giresun giderek önemli bir ticaret ve sanayi merkezi oldu. 1980'de şehirde 15 banka şubesi faaliyette bulunuyordu, Gazi Caddesi boyunca işyerleri sıralanıyordu.

Sanayileşme sonucunda 1960'lı yıllardan itibaren Sendikalar teşekkül etti. 1980'de Giresun'da Tarım-İş, Toprak-Su İşçileri, Türkiye Liman ve Kara Tahmil-Tahliye İşçileri Sendikası (Likat-İş) başta olmak üzere, birçok sendika şubesi faaliyet halindeydi.

1960'dan sonra Giresun'da eğitim alanında gelişme hızlandı. 1961- 1962 öğretim yılında Ebe yetiştiren Sağlık Okulu açıldıktan başka 1962'de Giresun Kız İlköğretmen Okulu ve 1967'de İmam Hatip Okulu faaliyete geçti²². Aynı yıl Ziraat Meslek Okulu da öğrenime başladı. 1970'de Giresun Ticaret Lisesi hizmete girdi. 1976'da ise Giresun Meslek Yüksek Okulu açıldı. İşletme, Muhasebe, Elektrik ve Sekreterlik bölümleri olan okul Giresunlu gençlere, il dışına çıkmadan, yüksek öğrenim imkanı sağlamıştır. Yine bu yılda Kız İlköğretmen Okulu Eğitim Enstitüsü haline getirildi. 1979-1980 akademik yılında 160 kadar öğrencisi olan okul, 1982'de merkezi Trabzon'da bulunan Karadeniz Teknik Üniversitesi'ne bağlı Giresun Eğitim Fakültesi oldu.

1952'de İl Özel İdaresi tarafından kurulan İl Halk Kütüphanesi 1956'da Milli Eğitim Bakanlığı'na devredildi. 1979'da kütüphanede 17.700 kitap bulunmaktaydı. Giresun'da 1953'den beri Çocuk Kütüphanesi de hizmet vermektedir.

1980 yılında Giresun'da beş günlük gazete yayınlanmaktaydı. Ayrıca Fiskobirlik'in *Çotanak* dergisi 1970'de aylık olarak yayınlanmaya başlamıştır. Giresunlular televizyon yayımlarını 1973'de hizmete giren Ordu televizyon vericisinden izlemektedirler.

Giresun sağlık kurumları bakımından oldukça iyi durumdadır. Gerçekten şehirde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlağı'nın 200 yataklı Devlet Hastahanesi ve 120 yataklı Sosyal Sigortalar Kurumu Hastahanesi ana sağlık tesisleri olup, bunlara 1962'de 108 yataklı Giresun Göğüs Hastalıkları Hastahanesi ile 1965'te 75 yataklı Doğum ve Çocuk Evi eklenmiştir.

II. Dünya Savaşı ertesinde Giresun'da meydana gelen iktisadî kalkınma şehrin nüfusunu artırmış, 1960'da 20 bine yaklaşan nüfus

1970'de 32 bini aşmış ve 1980'de 45.690'a ulaşmıştır. İş alanlarının yaygınlaşması ve iskân bölgelerinin genişlemesi şehir imar plânının ihtiyacı karşılamamasına sebep olmuştur. Giresun'un ilk imar plânı 1933 yılında Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü'nce hazırlanmıştı. 1/2.000 ölçekli olan bu plan 1952'de Bayındırlık Bakanlığı'nca gözden geçirilmiş; 1962'de İller Bankası'nın gerçekleştirdiği 1/5.000 ölçekli yeni plan 1964'te uygulamaya konmuştur. Ne var ki, söz konusu plâna göre, Giresun'un nüfusu 1990'da 45 bin olacağı hesaplandığı halde, bu rakam 1980'de aşmıştır. Şehir plânının yetersiz kalmasının asıl sebebi, 1970'li yıllarda Giresun'da iktisadî kalkınmanın hızlı olmasıdır. Şehir içinde ve civarında sanayi tesisleri kurulmasıyla 1962 tarihli imar plânında değişiklikler yapılması gerekmiş, kıyı ve iç bölgelerde yeni konut alanları oluşturulmuştur.

Giresun'un gelişmesi 1980'li ve 1990'lı yıllarda da devam etmiştir. Ancak konu bu tebliğın dışında kalır ve ayrıca incelemeye değer.

İL VE ÇEVRESİNİN COĞRAFİ KONUMU

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin önemli liman kentlerinden biri olan Giresun, doğudan Trabzon-Gümüşhane, batıdan Ordu-Sivas, güneyden Sivas-Erzincan illeri ve kuzeyden Karadeniz ile çevrilidir.

İlin yüzölçümü 6.932 km²'dir. 1923 yılında Alucra ve Şebinkarahisar, 1927 yılında Tirebolu ve Görele, 1934 yılında Bulancak ve daha sonraki yıllarda Keşap, Dereli, Espiye, Eynesil, 1987 yılında Piraziz ve Yağlıdere, 1990 yılında Doğankent, Güce, Çamoluk ve Çanakçı ilçeleri kurularak merkez dahil ilçe sayısı 16 olmuştur.

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Şehir, Aksu ve Batlama vadileri arasında denize doğru sokulan bir yarım ada üzerinde kurulmuştur. Yarım adayı çevreleyen deniz yarımayı andırmaktadır. Doğu ve batı sahilleri doğal plaj görünümündedir. Doğu Karadeniz'in tek adası olan "Giresun Adası" sahilinden yaklaşık 2 km. uzaklıkta olup, 35 dekarlık bir alanı kaplamaktadır.

Giresun ve çevresinde dağlar, vadiler ve dik kıyılar geniş yer kaplar. Yer yer genişleyen vadi tabanları, dar kıyı düzlükleri ve bir takım yayla düzlükleri dışında ova kavramı içine giren düz arazi yoktur. İl topraklarının omurgasını teşkil eden Giresun Dağları, kıyıdan 50-60 km. uzaklıkta, denize paralel bir duvar halinde uzanarak, ili bir çok yerlerden farklı iki kesime ayırır.

Bazı yerlerde 3.000 metreyi aşan Giresun Dağları, ancak Eğribel (2575 m.) ve Şehitler (2.200 m.) geçitlerinden, Kurtbeli (1.800 m.) Mevkisi'nden ve ilçelerimizin yayla yollarından yararlanılarak aşılmaktadır. Daha doğuda Harşit Vadisi yoluyla da Kelkit Havzası ve ilin güney kesimi ile bağlantı kurulmuştur.

Giresun Dağları'nın 3.000 metreyi aşan dorukları şunlardır. Aptal Musa Tepesi 3.330 m., Cankurtaran Tepesi 3.278 m., Gâvurdağı Tepesi 3.245 m., Küçükkor Tepesi 3.044 m., Karagöl Dağları üzerindeki Karataş Tepesi 3.095 m. ve Kırgızlar Tepesi 3.025 m.'dir.

Şebinkarahisar ve Alucra ilçelerini içine alan ve daha az arızalı olan güney kesiminde ortalama yükseklik 1.000- 1.500 m. olup, arazi Kelkit Vadisi'ne dönüktür. Kıyıya bakan yamaçlar fındık bahçeleri ile dağların hemen her yeri ormanlarla kaplıdır. Yüksek dağlar üzerinde Kümbet, Kulakkaya, Bektaş. Çagman. Tamdere. Karagöl, Isırganlı. Akyalak, Tohumluk, Güllüce. Ağalikkıranı, Çakrak Kınık, Eğribel, Başyayla, Tutak, Teknecik, Çakıl, Kazıkbeli, Günlük, Karadoğa, Karaovacık, Kavraz. Agaçbaşı. Sisdağı, Panayır ve Konakdüzü yaylaları bulunur.

ARARSULAR. GÖLLER, MADEN SULARI

AKARSULAR

İlin kuzey kesimine fazla yağmur düşmesi nedeni ile bol su taşıyan derelere ve ırmaklara sıkça rastlanır. Yükseklerden doğarak büyük bir hızla Karadeniz'e ulaşan sular kış yaz debi farkı göstermezler. Karadeniz'e dökülen akarsuların başlıcaları şöyle sıralanır.

Merkez ilçede Aksu (60km), Batlama (40 km.) Büyükgüre (20 km.) ve Küçükgüre (15 km.), Bulancak İlçesinde Pazarsuyu (70 km.) Tirebolu ilçesinde Harşıt (140-150 km.) Espiye ilçesinde Gelevera (70-80 km.) Yağlıdere ilçesinde Yağlıdere (70 km.) dere ve ırmaklarıdır.

İç kesiminde, kaynaklarını Giresun Dağları'nın güneye bakan yamaçlarından alan akarsular, derin vadilerden akarak, Kelkit ırmagı'na karışırlar. Bu akarsuların başlıcası, Alucra çevresi dağlarından beslenen ve Şebinkarahisar'n doğusundan geçen

Bagırsak Deresi'dir. Giresun ili akarsularının en uzununu, kaynağını Gümüşhane Dağlarından alan Harşıt Çayı olup 160 km.'dir. Giresun ilinde göllere pek rastlanmaz ancak, yüksek kısımlarda buzul gölleri bulunur. Buna karşılık kuzey kesinde sık sık şelalelerle karşılaşılır.

GÖLLER

Giresun'daki arazi yapısı göl oluşumuna uygun ol madiğmdan, büyük göllere rastlanmaz. Ancak dağların tepelerinde bazı buzul gölleri bulunmaktadır. Bunların en önemlisi Giresun, Ordu ve Sivas illerinin birleşme noktasına yakın Karagöl Dağları'nın dorugundaki Karagöl krater gölüdür. Yaklaşık 3000 rakımda bulunan Karagöl çevresinde yaz aylarında bile kar ve buz parçaları bulunur. Çevresinde geniş otlaklar bulunduğu için kuzu besiciliği yapılır. "Buz Deryası - Karagöl Deryası" sözü Giresun ve Ordu illerindeki soğuk su ve meşrubat satanlar tarafından çok kullanılır. Giresun'da Karagöl'den başka bilinen Sağrak Gölü vardır ve daha ufak bir göldür.

Ayrıca, Çakrak yakınlarında "Ördek Gölü" denilen ve çevresinde volkan tüflerinin yüzeye çıktığı küçük bir gölcük de bulunmaktadır.

MADEN SULARI

Giresun'da kaplıca kaynağı olmamasına karşın, birçok yerde maden sularına rastlanır. Bunlardan en önemlisi ve işletilmekte olan, merkez ilçedeki İnışdıbi Köyü'nün Çakır Armut Mevki'nde bulunandır. Doğal CO₂ gazı içeren bu kaynak oldukça önemli bir potansiyele sahiptir. Buna ilaveten Osmaniye Köyü'ndeki Çaldağ Maden Suyu Tesisleri 1991'de işletmeye açılmıştır. Tesisin günlük kapasitesi 6-7 bin şişelemedir.

Şebinkarahisar ilçesi Tamzara Mahallesi'nde bulunan maden suyunun da Trabzon meşhur Kisama Maden Suyu ayarında olduğu söylenir. Ayrıca bazı köylerde halkın "Acısu" dediği kaynaklar bulunmaktadır.

Bunlardan başlıcaları Bulancak'ta Erdogan Köyü yolu üzerinde, Espiye ilçe merkezinin Karadere Mevki'nde, Dereli ilçesinin Tamdere ve Çamlı Köyü ve Yavuzkema1 bucağında, Alucra ilçesinin Yeşilyurt ve Aktepe köylerinde. yine Espiye'nin Güce, Bahanos ve Karaaslan köylerinde bulunmaktadır.

İKLİM

Giresun'un yer aldığı Doğu Karadeniz Bölgesi, ülkemizin en çok yağış alan bölgesidir. Bölgenin orta kesiminde, Giresun Dağları'nın kuzey yamaçlarına yayılan ve bir bölümü ile de Kelkit Havzası'na sarkan il alanında değişik iki ana iklim özellikleri görülmektedir.

İlin büyük bölümünü kaplayan Karadeniz'e bakan kısmı, ılık ve yağışlı iklim özellikleri gösterirken, Kelkit Havzası'na giren bölümü Kara iklimi özellikleri göstermektedir.

Giresun, il alanının kuzey ucunda ve Karadeniz'in kenarında bulunduğu için, Doğu Karadeniz Bölgesi'ne özgü ılık ve yağışlı iklimin etkisi altında kalmaktadır. İliman iklim tipinin hakim olduğu ilde, yazlar genellikle orta sıcaklıkta, kışlar ise ılık geçer. Bölgenin kuzey - batı yönündeki depreasyonlara açık olması iklim elemanlarının sürekli değişmesine neden olur.

ORMAN KAYNAKLARI

Giresun iklimi bitkilerin yaşayıp gelişmesine çok elverişli olduğundan il yüz ölçümünün % 35'in kaplayan ormanlar deniz kıyısından başlayarak 2000 metre kadar yükselir. Bölgede ılıman iklimin deniz tipinde olmasından dolayı yağışların düzenli ve kıyılardan yükseldikçe artmasına sebep olmaktadır. Bölgenin karayele açık olmasından dolayı bitki örtüsünün gür olmasını sağlar. Orman alt seviyesi geniş ölçüde tahrip edilmekle birlikte deniz seviyesinden başlar ve 2100- 2300 metre kadar yükselir Giresun iklimi bitkilerin yaşayıp gelişmesine çok elverişli olduğundan, il yüzölçümünün %. Kıyılardan 1200 metre

başlıcaları böğürtlen, şerbetçiotu, bugdaygil ve baklagillerden türlü çayır otları, eğrelti otu, çuha çiçeği, düğün çiçeği, yabani çilek, basurotu, hodan, ısırgan, at kuyruğu, kuzu kulağı, geven, kekik, nane, dikenler, çeşitli yosunlar, kardelen, zambak, sahlep, süsen, sıklamen ve zehirli zehirsiz birçok mantarlardır.

Giresun'da bitki örtüsünün yaygınlığına ve tümüne bağlı olarak değişik kesimlerde çeşitli yaban hayvanları bulunmaktadır. Bunlardan bazıları kurt, çakal, yaban domuzu, bıldırcın yabani ördek yabani kaz, kugu kuşu kartal atmaca, akbaba, keklik, sülün ve bir çok diger av hayvanları yörede bulunur.

JEOLojİK YAPI :

Giresun ilinin bir çok yerinde özellikle kuzey kesiminde üst keratase volkanik fasiyesli arazi çok geniş yer kaplar. Bunlar Kuzey Anadolu Bölgesi'nde yaygın olan formasyonun İl'e düşen bölümüdür. Bu seri alanlarda, Espiye, Yağlıdere, Görele ilçesinde bakır madenleri vardır.

TURİZM OLGUSU İÇİNDE İL VE ÇEVRESİNİN YERİ

Giresun ili, Ankara - Trabzon karayolu üzerinde yeşilin her tonunu sinesinde toplamış ormanlarla kaplı yaylaların ve dogal plajların bulunduğu, 122 km.'lik kıyıya sahip , sınırsız dogal zengiliklerin iç ve dış turizm açısından geniş imkanları bulunan bir yöredir. Samsun ve Trabzon'a yakın oluşu, İç Anadolu ile ulaşımı sağlayan Şebinkarahisar Alucra yolu ile Tirebolu - Harşit yolunun açılması etkilirliğini daha da artırmaktadır.

Sahil şeridinde bulunan tarihi ve kültürel varlıklar doganın tahribatı sonucu büyük ölçüde etkilenmiştir. İç kesimde kalan Şebinkarahisar, Alucra ve Çamoluk ilçelerinde bulunan kültürel varlıklar bilinçsiz kullanım ve kaçak kazı sonucu büyük tahribatlara uğramışlardır. İldeki tarihi ve kültürel varlıkların değerlendirilmesi bölge turizmine katkıda bulunacağı muhakkaktır.

Şehir merkezinde, sahile motor ile 20 dakikalık uzaklıkta yerleşim alanı olmaya uygun (35 dönüm) tarihi yapısı bulunan ve Doğu Karadeniz'in tek adası olan Giresun (Aretias) Adası başlı başına turizm potansiyelidir. Coğrafi konumu ile ılıman ikliminin her tür turizme uygun oluşu, tarihsel zenginlikleri ve doğal güzellikleri yanında dünyanın en kaliteli fındığının Giresun'da yetişmesi, el sanatları, balıkçılığı, avcılığı ve yaylaları ile Giresun turizm olgusu içinde hakettiği yeri alma yolunda önemli mesafeler katetmiştir.

İKLİM VERİLERİ

Giresun Dağları, ili iklim bakımından birbirinden farklı iki kısma ayırır. Kuzey kısmında yazlar serin, kışlar ılık geçer. Yağış dört mevsime dağılır. Yıllık yağış ortalaması 1300 mm.'yi aşar. Yükseklerle bol kar düşer. Giresun Dağları'nın güneyi ise Orta Anadolu iklim karakterini gösterir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve yağışlıdır. Yağış ortalaması 500-700 mm. civarındadır.

Giresun il merkezinde yıllık ortalama sıcaklık 14.2 C°'dir. En yüksek sıcaklık ekim ayında 37.3 C°'dir, En düşük sıcaklık şubat ayında -9.8 C°'dir. Gündüz-gece ve yaz-kış ısı farkı fazla değildir. Güney kesimde yıllık ortalama sıcaklık daha düşük gündüz-gece ve yaz-kış ısı farkı daha büyüktür.

Ortalama deniz suyu sıcaklığı 16.9 C°'dir, en yüksek deniz suyu sıcaklığı 24-25 derece arasında değişir.

Giresun merkezinde yıllık ortalama nisbi nem 176'dır. Nisbi nemnin en yüksek olduğu ay %81 ile mayıs ayıdır. Şebinkarahisar ilçesinde yıllık ortalama nisbi nem %61 olup, nisbi nemin en yüksek olduğu ay %71 ile aralık ayıdır.

Giresun il merkezinde yıllık ortalama yağış miktarı 1295 mm.dir. Kıyı kesiminde Tirebolu 1759.8 mm., yıllık ortalama yağışla başta gelir. Şebinkarahisar ilçesi'nde ortalama yağış miktarı 56.313'dür. Bu miktar Alucra'da 43.913 ve Çamolu'da 382.1'dir.

Merkez ortalama karla örtülü günler sayısı 10.8 en yüksek kar örtüsü günler sayısı ve kar örtüsü kalınlığı en fazla ilçe Tirebolu'dur. Şebinkarahisar'da da bu miktarla sırası ile 77.9 ve 115 cm.'dir. İlin en fazla fark kaydeden yerin ise istasyonu Yavuzkema'l'dir. Bu arada karla örtülü günler sayısı 127.9 ve en yüksek kar kalınlığı ise 180 cm. 'dir.

GİRESUN BÖLGESİNDE TÜRKLER

İslamiyetten Önce Türkler

Doğu Karadeniz ve Giresun'la ilgili Yunan coğrafyacı ve seyyahların verdiği bilgilerle beraber eski Anadolu Tarihi araştırmalarında, şehir ve kasaba tarihlerinde, dil incelemeleri sonucunda M.Ö. 2000'li yıllardan günümüze bu bölgedeki Türk varlığı inkar edilemez bir gerçektir.

M.Ö. 7. yüzyıl'da Kimmerler ve Sakalar'ın Karadeniz'e göç etmesi ile Oguz unsurları da bu bölgeye yerleşmiştir. Bu bölgede de bu Oğuz boylarından Yazır Döğer, Avşar, Karkm Halaç'larm; Akhun, Kuşan, Peçenek, Hazar, Hun, Kıpçak Türklerinin yerleşimi mevcuttur.

M.Ö. 7. yüzyılın ilk yarısında İskit baskısı sonucu Kimmerler Kafkaslar'ı geçti, Anadolu'ya geldiler. Bu yüzyılda Şebinkarahisar'ın Bozbayır, Akkaya, Güneytepesi, Dişkaya civarındaki in ve mağaraların, Yedipmarlar yakınmdaki Dipsiz Kuyu adındaki eserlerin ve Naibli yakımdaki büyük höyüğün, Kimmerler'e ait olduğu sanılır. Şebinkarahisar kasabası bugünkü İsola Köyü'nde bulunup derebeylik rejimini ile idare edilen bu kasaba halkının büyük çoğunluğu kıtlık nedeniyle göç etmiş, bir kısmı da Ordu ve Şebinkarahisar arasındaki Karagöl Dağı'nın Kırklar Tepesi'ne yerleşmiştir.

Kimmerler'den sonra bölgede hüküm süren İskitler, Doğu Anadolu'da Med hakimiyetine son verip Küçük Asya'ya yayıldılar. Giresun Adası'nda yaşadığı ileri sürülen Amazonlar'ın menşei İskitler'e dayandırılmış, Trabzon'lu Minas Bijiskyan ise Amazonların cesur savaşçı kadınlar olduğundan, eski tarihçiler Terme'de bağımsız

devlet kurarak Karadeniz'e hakim olduklarından, Heredot'ta Amazonlar'ın İskit'li gençlerle kaynaşmasından bahsetmiştir.

Karadeniz Bölgesi'nde ilk ve orta çağlarda Soka, Kimmer, Hun, Hazar, Bulgar, Uz, Peçenek göçlerini sonucu Türk iskanının olduğu Karadeniz ağzlarının fonetik ve morfolojik yapısıyla birlikte yer adlarından da anlaşılır. Giresun'un batı yakasındaki "Çıtlakkale" mahallesinin adının Deliorman ve Selanik civarına yerleşmiş olan Türk Topluluğu Çıtlaklardan geldiği, bölgede konuşulan lehçenin ve kültür unsurlarının çıtak ve Gagauz Türkleri ile benzerlik gösterdiği görülür.

Giresun'da Çepniler

Bugünkü Giresun şehri, Pontus Kralı I. Farriakes in Karadeniz sahillerinde Yunan sömürgecilğine karşı bir nevi İranlaştırma hareketleri yürütüp Kerasus Halkı'nı, eski adı Farnakiya olan Giresun'a yerleştirmesiyle oluşmuştur. Giresun'un Türkleşmesinde çeşitli Oguz Boyları'nın etkisi görülmüşse de en fazla Çepniler'in etkisi hissedilir. Çepniler, 24 oguz boyundan biridir. Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli rolleri olmuştur. Bu beyliği kuran grubun bölgeye ne zaman geldiği konusunda açık bir kayıt bulunmamakla beraber onların Sinop, Kastamonu, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Yozgat gibi vilayetlerde yaşadıklarını görmekteyiz.

Çepni adını Reşideddin "nerede yağı görse hemen savaşır" diye tarif etmektedir. Ayrıca Çepni adını, diğer oguz boy- larındaki gibi ilk defa büyük Türk Bilgini Kaşgarlı Mahmut'un 11. yüzyılda yazdığı "Divan-ı Lugat-ı Türk" adlı eserinde görmekteyiz. Kaşgarlı adı geçen Çepni boyunu 21. sırada zikretmiş ve damgasının şeklini vermiştir.

1277 yılını takip eden dönemlerde Mogolların yardımı ile Selçuklu Devlet'inin idaresini eline geçiren İran asıllı Muiniddin Süleyman Mogolların bitmez tükenmez isteklerinden kurtulmak için Memluk Sultanı Baybars'tan yardım istemiştir. Anadolu'ya gelen Baybars Moğol Ordusunu El- bistan'da yendikten sonra Kayseri'ye

geldi. Fakat Baybars Tokat'a çekilen Muiniddin Süleyman'dan gerekli yardımı göremeyince Kayseri'de kalmayıp ülkesine geri döndü. Moğollar ihanetinden dolayı Muiniddin'in hayatına son vermiş ve daha sonra da Karamanoğlu Mehmet Bey de, Konya'yı ele geçirip bir Selçuklu şehzadesini tahta geçirmiştir.

Bu sırada Anadolu'daki bu siyasi gelişmeleri fırsat bifen Trabzon Rum İmparatoru Giorgi deniz yolu ile gelerek o zamanda Karadeniz'in en önemli ticaret merkezi olan Sinop'u alarak istedi ise de Çepni Türkleri ile karşılaşarak yapılan deniz savaşında mağlup olmuştur.

Bu zaferden sonra Samsun yönünden, öbür yandan da Şebinkarahisar, Bayburt yöresinden Karadeniz kıyılarına yapılan fetihlere katıldılar. Bu deniz savaşında bulunan Çepni- ler Sinop'a yerleştirse de ancak daha sonra doğuya doğru ilerleyerek Ordu-Giresun-Vakfikebir arasındaki bölgede Çepni Beyi Bayram Bey idaresinde Bayramlı Beyliğini kurdular.

Türkler, II. Yuannis zamanında Ünye'yi fethedip, Trabzon'a bir dizi akınlar düzenlemiştir. II. Aleksios ise Türk Beyi Küçük Ağa (?)'yı 1301'de Giresun'da karşılayıp daha ileri gitmesine engel olmuştur. 1313'te Bayram Bey'in oğlu Hacı Emir Bey'de bazı fetihlerde bulunmuş, torunu Süleyman Bey ise Giresun'u fethetmiştir.

Kelkit vadisinde yaşayan Çepniler, 1277'den itibaren bu bölgede faaliyette bulunmuşlardır. 1348'de Erzincan, Bayburt, Akkoyunlu Türkleri ile ittifak kurarak Trabzon'a akınlar düzenlemiş ve 1350'den itibaren de Harşit vadisini ele geçirmişlerdir. Ancak İmparator II. Aleksios'un Çepnilerin başında önemli devlet adamlarının bulunmayışından faydalanarak, 1380'de Harşit Vadisine yaptığı seferde 100 kadar kadın ve çocuk öldürülmüş olmasına rağmen Çepniler bu bölgeden atılamamıştır. Bundan sonra Çepniler bölgedeki küçük Rum Kalelerini teker teker fethedip bölgeye hakim olmuşlardır.

1397'lerde Giresun'u fethetmiş olan Bayram Bey'in torunu ve Hacı Emir Bey'in oğlu Süleyman Bey ile başında bulunduğu beyliğin sonu hakkında hiçbir bilgi bulunmamakla beraber kesin olarak söyleyebileceğimiz husus şudur; bu Beyler sayesinde Ordu Bölgesine yoğun Türk nüfusu yerleşmiştir.

Trabzon Rum İmparatorları Akkoyunlular'a Bayram- lular'a ve Taceddinogullarına kızlarını vererek onların Trab- zon'a yaklaşmalarına engel olup, Akkoyunlular sayesinde varlıklarını korudular. 1461'de Fatih'in Trabzon seferine çıktığı sırada büyük ihtisnalle Bayramlı Beyliği'nin yıkılma- sından faydalanan Trabzon Rum İmparatorluğu Görele - Tirebolu ve Giresun Kalelerinin idaresini ele geçirmiş, Kürtün- Dereli-Giresun-Tirebolu-Eynesil arasındaki geniş bozkırlık kesimde Çepni Beyliği hüküm sürmüştür.

Hicri 891 / 1486 tarihli Tapu Tahrir defterinde Trabzon sancağına bağlı Giresun ve Havalisinin "Zeamet-i Kürtün" adı altında 60 kadar köy ve 5 mezra'yı kapsadığı görülmektedir.

XVI. yüzyıl Çepnileri hakkında arşiv vesikalarında bilgi verilir. 1515 tarihli 52 no'lu Tapu Tahrir defterinde Kürtün bölgesindeki bazı timar sahiplerine Çepni Beyleri tabiri kul- lanılmıştır.

Tahrir defterlerinde Çepnilere ait 43 yer adı görülmektedir. Ancak Tahrir defterlerinde Çepniler hakkında daha detaylı yapılan araştırmalar sonucu Çepnilere ait daha fazla yer adı olduğu tesbit edilmiştir. Tesbit edilen yer adlarından 6'sı Kastamonu'da, 5'i Bolu yöresinde, 3 köy Canik'te, 2 köy ve bir nahiye Çorum'da , 2 köy Sivas'ta, 2 köy Konya yöresinde olduğu görülmektedir.

Bu bilgiler sayesinde Oğuzların 24 boyundan bir boy olan Çepnilerin Anadolu'nun muhtelif yerlerinde yaşadıklarını ifade edebiliriz. Giresun yöresinde ise Çepni Türk varlığının bir yoğunluk oluşturduğu görülmektedir.

Fatsa'dan Giresun'a kadar olan yöreye ait 15. yy. Osmanlı belgelerinde çok sayıda Çepni adını taşıyan boy ve köy isimlerine rastlıyor olmamız, bölgenin fethedilmesi ve iskan edilerek vatan yapılmasında Çepnilerin rolü konusunda fikir sahibi olmamız için yeterlidir"

75 no'lu Kastamonu ve Sinop Evkaf Tahrir defterinde II. Beyazıd dönemiye ait olan, bu defterlere göre Çepni karyesinden toplam 120 akçe vergi toplanmıştır.

Der-Karye-i Çepni

Der - sahil-i Gindu Vakf ı mesciel beray-ı imnamet karye-i sorum (harum) yeri demekle ma'ruf mukarrer çiftlik Musa Fakih b. Ahmet Fakih İmam Mutasarrıf Yusuf isa Veled -i Veled-i Mahmut İbrahim caba nim Yusuf İbrahim Veled-i Veled-i Musa Fakih Yusuf caba âsıyâb-ı ra'yyet bâb 1 Hızır Birader-i müc. 1 Toplam 120

Çepni Beylerinin Osmanlı Devleti'ne Trabzon'u fethindeki yardımlarından dolayı hepsi veya mürim bir kısmı zeamet ve timar karşılığı hizmete alınmıştır. Çepni halkının mühim bir kısmı müsellemler olarak hizmet etmiş, bazıları dini vazife nedeniyle vergiden muaf tutulmuş, buna ilave olarak bir - çoğu muâfan zümresini teşkil etmiştir.

Trabzon Eyaletine Bağlı Çepni Bölgesi

Merkezi Çepni vilayetinin dışındaki nahiyelerde bulunan köylerin de pek çoğu Çepnilere aittir. Çepni Vilayeti dışındaki nahiyelerden bahsetmemiz gerekir. Bunlar;

Yağlu Dere : Çepni vilayetinden sorıra yörenin ikinci büyük nahiyesidir. Yağlu Dere Karadeniz'in kıyısındaki Esbiyelü'den başlayıp güneyde Hisarcık ve Sınır köylerine kadar gider. Yağlu Dere'de 34 köy vardır.

2- Bayramoğlu : Yağlu Dere ile doğusunda bulunan Güce kasabaları arasındaki 13 köyden oluşur.

3- Karaburun: Tirebolu'nun doğusunda ve Görele'nin batısında yer alır. Karaburun nahiyelerin en küçüğü olup tek İsmail Beğlü köyünden oluşur. Günümüzde bu köy İsmail Beyli adı ile varlığını korur.

4- Yüreğir (Lüregir): Karaburun ile İsmail Beyli'nin güneyindeki Bağalı köyünden başlayıp, batıdaki Boynu Yoğun'a kadar giden 13 köye sahip dar ve uzun bir nahiyedir.

5- Elki Yomlu Hası: Görele'nin güney kesiminde Çanakçı, Karabörk ve Deregözü köylerinin bulunduğu yerdir. 10 köye sahiptir.

6- Alahnas: Tirebolu'nun güneydeki Arageniş köyünden başlayıp, güneyindeki İlit köyüne kadar uzanmaktadır. 8 köyü vardır.

7- Kürtün: O zamanlar Toml'un kuzeyinde ve Görele'nin güneyinde bir yörenin adı olup, 13 köyden oluşuyordu. Bunlar arasındaki İynesü'nün bugünkü Eynesü olduğu anlaşılmaktadır.

Bilgiverdiğimiz bu yedi nahiyenin toplam 103 köyü olduğu ve burada 3456 vergi nüfusunun yaşadığı görülür. Bu 103 köy olan yörede 32 değirmen, 37 avcı kuş yuvası, 34 ekinköy, 5 zaviye görülmekte olup, 110.350 akçe vergi geliri vardı.

Çepnilerin Kültür ve Medeniyete Katkıları

Giresun ve havalisinin Türkleşmesi, İslamlaşmasında gazi Çepni Beyleri'nin olduğu kadar gazi dervişlerinde rolü büyüktür. Boş bir alana âkraba ve taallükati ile gelen buralarda köyler kuran, derbentleri bekleyen, zaviyeler inşa edip gelene - gidene hizmet veren, değirmenler, köprüler inşa edip bunların onarım ve bakım işleri ile ilgilenen dervişlerin Anadolu beyliklerinin ve Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda da çok önemli rolleri olinuştur. Mevlana Ede Der- viş bu dervişlerden biridir. Bedreme

Kalesi, Fatih Melik Ahmed Bey Mevlana Ede Dervîşi, gelene - gidene hizmet veren zaviyeler kurmak için görevlendirmiş, daha sonra Ede Dervîşe bu amaçla verdiği toprakları vakıf haline getirmiştir.

Çepnilerini, Trabzon - Kürtün ve Giresun arasındaki Çepni topluluğu ile birlikte İskan faaliyetlerinde bulunarak uzun harpler ve fena idare yüzünden Anadolu'da meydana gelmiş olan geniş nüfus boşluklarının doldurulmasında da pek önemli rol oynadıkları görülür. Görüldüğü gibi Doğu Karadeniz'in Türkleşmesi ve İslamlaşmasında Çepni boyunun büyük katkıları olmuştur. 13. yüzyılın başından itibaren bölgede önemli bir güç haline gelen Çepniler, sosyo- kültürel yapılarını günümüze kadar taşımışlardır. Bunların aile ve yer adlarından anlamamız mümkündür. Şöyle ki; Çepni Türkleri'nin Hz. Peygamber ve torunları ile, Hz. Ali, Ömer, Osman gibi büyük sahabelerin İbrahim, İsmail, İshak, Süleyman gibi peygamber adları, sevindik, Durmuş, Tanrıvermiş, Ak Doğan, Tura Bey, Aygud, Çakır gibi Türkçe adlar kullanılmıştır. Çepni vilayetine bağlı köylerden bazıları ise Uğur, Seyyid, Güney, İrper, Kurtuluş, Çandırılı, Alın Yoma, Yenice, Hisar'dır.

Netice olarak Çepni Türk boyu hakkında şunları söyleyebiliriz

Çepniler, Oğuz Eli'ni meydana getiren 24 boydan biridir. Oğuz Eli'de Türkiye, Azerbaycan, Irak, Türkmenistan ve Gagavuz Türkleri'nin atalarıdır.

Çepnilerin bütün obaları Anadolu'ya geldikinden Hazar ötesi Türkmenleri arasında Çepniler'in hiç bir obası yoktur.

Çepniler, 1277'de Sınıp'u alarak için donanma ile gelen Trabzon İmparatoru'nu gemilerle karşılayıp savaşmışlar ve onu mağlup edip geri dönmeye mecbur bırakmışlardır.

Bu başarıdan sonra Çepniler Samsun yöresine doğru ilerleyerek Ordu'yu fethedip burada Bayramlı Beyliğini kurdular.

Çepnilerden kalabalık bir kolda yukan Kelkit vadisinde yaşıyordu. Bu Çepniler, Trabzon Rum İmparatorluğu'na güneyden yapılan seferlere katıldılar. XV. yy birinci

yarısmda ise onlarm Eynesil - Kürtün- Dereli - Giresun arasmdaki geniş bölgede hüküm sürdüğü görülinüştür.

XVI. yy'da Anadolu'da Çepniler'e ait 43 yer adı tesbit edilmiştir. Bu yer adlarına Kuzeybatı Anadolu Bölgesi ile Çorum ve Hüdavendigar sancaklarında yoğun iskan faaliyetinde bulunmuştur.

Çepniler yer adları yadigarlarma göre başlıca Samsun ve Sivas Sancakları ile Konya Bölgesinde oldukça kalabalık bir şekilde yerleşmişlerdir. Bu yer adları, Anadolu'nun bir Türk yurdu haline gelmesinde Çepniler'in pek önemli rol oynadıklarını ortaya koymuştur.

XVI. yy'da Halep Türkmenleri'nin Çepni oymağı, Yeni il ve Boz Ulus arasmdaki kolları ile Sivas-Konya yörelerinde ve diğer bazı yerlerdeki Çepni Oynakları'nda bahsedilmiştir.

ÇEVRE ÇEKİCİLİKLERİ VE KÜLTÜREL DEĞERLER

Tarihsel ve Kültürel Çevre

GİRESUN ADASI

Kıydan 1 mil açıktaki Giresun Adası, Dogu Karadeniz'in insan yaşamaya elverişli tek adasıdır. "Aretia", "Aretias", "Area", "Argos" ve Chalceritis" adları ile mitoloji geçmiştir.

Ada'da tarihle dogu içiçedir. Kalıntılardan, çepeçevre sur- larla çevrili olduğu anlaşılmaktadır.

Surların yapımmdaki taş işçiliği, Giresun Kalesi ile aynı teknigi taşımaktadır. Pontuslular dönemine ait olduğu en gerçekçi ihtimaldir. Tarihi kahntılardan iki büyük şarap fıçısı, bir mabet harabesi, tapmak yeri, ayakta kalan surlar ve gözetleme kulesi en göze çarpanlarıdır. Dogu ucundaki "Hamza Taşı" antik çağlardan kalına bir dikittir. Çağlar boyunca yöre insanları için mistik bir güç kaynağı olmuştur. Ada, bir söylenceye

göre, Giresun'un güney doğusundaki Gedikkaya'dan kopan bir parçanın denize yerleşmesi ile oluşmuştur.

Neofitos, Giresun Eyaleti adli yapıtmda, burayı yüksek duvarlı, savunması iyi, alınması güç bir kale olarak tanımlamaktadır. Güney batidan başlayan kale duvarları kenti çevreleyerek kuzey doğuya uzanmaktadır. Büyük kaba taşlardan örülmüş surların bir bölümü günümüze kadar gelmesine rağmen yıkık bir haldedir. Yine Neofitos'un yazdığına göre tepenin batısındaki kayalarda küçük bir at kabartması vardır. Bunun Ayios İlyos'un gömütü üzerinde bulunduğu söylenmektedir. Daha aşağıdaki kayada görülen Bizans yazısında burada küçük bir kilisenin bulunduğu bildirilmektedir. Kale'nin kuzeyinde çok büyük mağra sığınakları vardır. Osman Ağa'nın (Topal) mezarı kalededir.

Romalı bilgin Pilinius, "Histariarum mundi" adli eserinde, Ada'da savaş tanrısı Mars'a sunulmuş bir açık hava ma- bedinden söz eder ve şunları yazar; ".... ve Pharnace'nin kar- şısında Chalceritis, Yunanlıların Mars'a vakfedilmiş Areias'ı bulunur. Burada kuşların kanatlarını vurarak yabancılarla mücadele ettiği söylenir. Romalıların adaya "Chalceritis", Yunanlıların da "Aretia" dediği bu kaynaktan anlaşılmaktadır.

Ünlü Mitos yazarı Rodoslu Apollonius (İ.Ö. 295-195) argo nautlar serüveninin tümü "Argonautiga" adlı eserinde nak- lederek. Öykünün bir bölümü Giresun adasında (Aretia) geçer, "Altın Postu" aramaya çıkan Argonautların adaya çıktıkları ve ejderha kuşlarla karşılaştıkları anlatılır.

Ada, Romalılar ve Bizanslılar döneminde de kutsallığını korumuş ve bir tapmak yeri olarak kullanılmış ve Kral Mit- ridates'in kızına ilişkisi bir söylenceye de konu olmuştur.

GİRESUN KALESİ:

Kenti ikiye bölen yarımada'nın en yüksek yerindedir. Pontos Kralı I. Farnakes'in yaptırdığı sanılmaktadır. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde ise Bizans yapısı olarak

geçmektedir. İç ve dış kale bölümlerinden oluşmaktadır. Kente egemen tepe üzerindeki iç kale'de saray kalıntısı vardır. Aristoteles, Neofitos, Giresun Eyaleti adli yapıtmda, burayı yüksek duvarlı, savunması iyi, alınması güç bir kale olarak tanımlamaktadır. Güney Batıdan başlayan kale duvarı kenti çevreleyerek kuzey doğuya uzanmaktadır. Büyük kaba taşlardan örülmüş surların bir bölümü günümüze kadar gelmesine rağmen yıkık bir haldedir. Yine Noefitos'un yazdığına göre tepenin batısındaki kayalarda küçük bir at kabartması vardır. Bunun Ayios İlyos'un gömütü üzeine bulunduğu söylenmektedir. Daha aşağıdaki kayada görülen Bizans yazısında burada küçük bir kilisenin bulunduğu bilinmektedir. Kale'nin kuzeyinde çok büyük mağara sığınakları vardır. Osman Ağa'nın (Topal) mezarı kalededir.

Kalenin altında ve denize bakan liman kısmında, içinde kilisenin de bulunduğu ve vaktiyle sığınak olarak kullanıldığı sanılan 1500 kişiyi muhafaza eden büyük mağraların var olduğu söylenmektedir.

SEYYİD VAKKAS TÜRBESİ:

Şehrin Kapukahve Mahallesi'ndeki türbe Peygamber soyundan olduğu sanılan Fatih Sultan Mehmet zamanında giresun'un alixımasında şehit düşmüş, bir uç beyiolan Seyyid Vakkas'a aittir. (M.S. XV. yy.) Türbe ise XIX. yy.'da yapılmıştır.

OSMAN AĞA MEZARI:

Giresun Kalesi içinde bulunmaktadır. Kurtuluş Savaşı Gazisi Yarbay Topal Osman için yaptırılmış bir anıt mezardır.

MİLLET BAHÇESİ KAPISI:

Hükümet Konağı'nın önünde bulunan ve Millet bBhçesi olarak anılan parkın yontma taştan yapılış kemerli bir kapısı vardır. Kemerin üst ve iki yan taraflarında bulunan üç kitabeden, parkın "Memleket Bahçesi" namı altında ve 1900 (H. 1318) yılında zamanın Kaymakamı Nünir Ziya ve Belediye Başkanı Kaptan Yorgi Paşa tarafından eski valilerden Kadri Bey ve Sırrı Paşa'nın anılarına yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

TİCARET LİSESİ VE KAPISI:1904- 1906 yıllarında : yapıldığı sanılan Ticaret Lisesi binası ve kapısı DORKORİNİ-İYON tarzında olup, Yunan mimarisi özelliklerini taşımaktadır. Cumhuriyet'in ilaımından sonra askeri kışla olarak kullanılan bina 1945-1946 yılından itibaren Ticaret Lisesi olarak kullanılmaya başlanmıştır.

KUFA KUYUSU SUYU:

Pontus devrinde ziyaretgah olarak kullanıldığı söylenen Kufa Kızıyusu kalenin kuzeye bakan cephesinin eteklerinde, yeni açılan yolun kenarındadır. Kuyunun ağzı 2 metre uzunluğunda, 80 cm. genişliğinde olan kesme taşlardan yapılmıştır. Kuyunun su seviyesine olan derinliği 7-8 metredir.

MERYEM ANA

Eski İonea üzerinde, Hristiyanlığın bölgemizde yeni yayılmaya başladığı yıllarda yapılmış olan kaya gömütü Meryem Ana gizli geçidinde Kufa Kuyusu'na açıldığı, ayrıca tapınağı üç katlı olduğu ve şifahane olarak kullanıldığı söylenir.

GOGORA KİLİSESİ

Hacı Hüseyin Mahallesi'nde bulunan ve XVIII. yy.'dan kalma bir Rum Kilisesi özgün mimarisi ile dikkat çeker. Yapı, yakın geçmişte restore edilerek Giresun Müzesi haline getirilmiştir.

KATOLİK KİLİSESİ

Yine Çınarlar Mahallesi'nde XVIII. asırda yapıldığı sanılan eski bir kilise olup, bugün çocuk kütüphanesi olarak kullanılmaktadır.

HACI HÜSEYİN CAMİ

En eski camidir. Çobanoğlu Hacı Hüseyin tarafından 1594 (Hicri 1002) yılda yapılan ilk cami, sonraki yıllarda yıkılmış ve hanım hayratı olarak bugünkü cami yaptırılmıştır. Mermerden yapılınış bir şadırvan çeşmesi vardır. Mevcut kitabeden bu şadırvanın 1901 (h. 1309) yılında Hat- tat-Zade Hacı Ömer Ağa tarafından hayrat olarak yaptırıldığı anlaşılmaktadır.

HACI MİKTAD CAMİ

Üzerindeki kitabelerden anlaşılacağı üzere Hacı Miktad Cami'nin yerine 13 Eylül 1889 yılında Hacı İsmail Efendi tarafından yeini bir cami inşaa olunmuştur.

KALE CAMİ:

Üzerindeki mevcut iki kitabelerden ilk caminin Dizdar Zade Emetullah 1830 yılında, bugünkü cami ise Sarı Mahmut Zade El Nacı Mustafa Efendi tarafından 1329-1330 (Mi-ladi 1913-1914) yıllarında inşa ettiği anlaşılmaktadır.

ÇEKEK CAMİ:

Giriş kapısı üzerinde 1384 tarihli bir kitabe bulunmaktadır. Sarı Alemdar Zade tarafından bugünkü cami inşa ettirilmiştir.

ŞEYH KERAMETTİN CAMİ:

Şeyh Keramettin adlı zat tarafından inşa ettirilen cami zamanla yıkıldığından 190 yılında Sarı Alemdar Zade İzzet Kaptan'ın emvalinin sülüsünden veresiye tarafından hayrat olarak yeniden yaptırılmıştır.

SOĞUKSU CAMİ:

Caminin giriş kapısı üzerindeki kitabeden caminin Müslüm isminde bir zâd tarafından yaptırıldığı, 1396 yılında Giresun Kaymakamı Mahmut Rüştü tarafından "Laleten" genişlettilererek yenilendiği anlaşılmaktadır.

HÜKÜMET KONAĞI:

Sultan Selim Mahallesi'nde, 19. yy. da konak olarak inşa edilen bu güzel yapı halen de hükümet konağı olarak kullanılmaktadır.

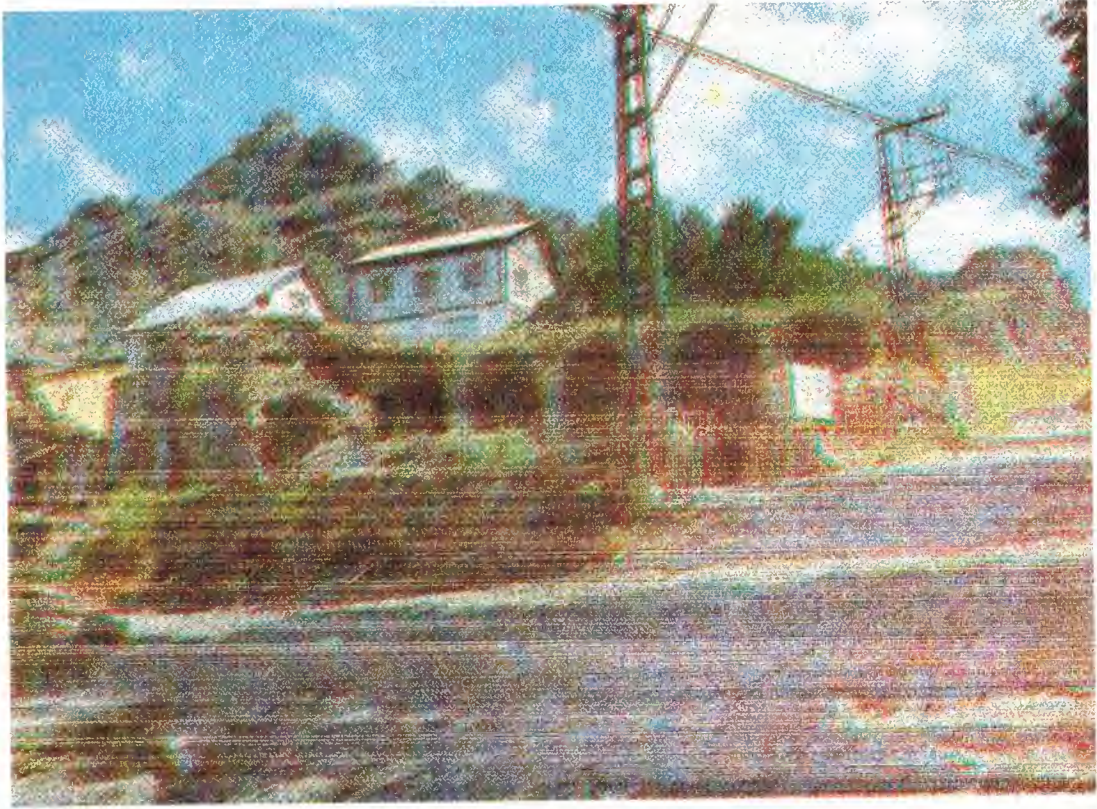
FATİH CAMİ:

Şebinkarahisar'm merkezinde bulunan yapı şehrin en büyük camisidir. Yüksekce bir teras üzerinde ve geniş bir dış avlu içerisinde yer alır. Caminin üstü kurşun kaplıdır.

Caminin bugünkü süslemesi, kapılarında ve bilhassa mihrap, minber ve başlıklarında toplanmıştır. Gerek sütun başlıklarında ve gerekse son cemaat mahallindeki mihrabiyeden, mihrabın kavsarasında yer alan stalaktikler son tamir 19. yy döneminin özelliklerini taşır. Taşdan inşaa edilmiş olan mihrap ile minberin süslemesinde geleneksel motifler ile geç devirlerin Avrupa menşeli motifleri hakimdir. İlk olarak ahşaptan yapıldığı kaydedilen caminin iki defa yangın geçirdiği ve sonradan, kargir olarak yenilendiği bilinmektedir. Ancak, kargire çevrilmiş tarihin 1888 mi yoksa daha eski bir tarihte mi olduğu henüz anlaşılamamıştır. Kaynaklar bugünkü Fatih Cami'nin 1888 yılında Rasih ve Mehmet Paşalar tarafından yaptırıldığı kaydedilmektedir.

ŞEBİNKARAHİSAR KALESİ:

Şebinkarahisar yerleşmesinin güneyinde bazalt bir tepe üzerinde kurulmuş olan kale, şehirden 160 metre daha yüksektir. İlk görünümler bu haliyle kale'yi denizde ada veya gemiye benzetirler. Kale, , iç kale ve dış kale olarak iki bölümden müteşekkildir. İç kale, aşağı kesimden yaklaşık 40 metre daha yüksektir. Şehirden dış kaleye oluşan, yol eski özelliğini hala korur. Bugün kullanılan sivri kemerli giriş kapısı iki kale arasma yerleştirilmiştir. Kale içerisinde eski yapı izleriyle, sarnıç kalıntılarına rastlanmaktadır.

Kalenin bugünkü giriş kapısı ve çevresindeki surlar Selçuklu (Mengücekli) Osmanlı dönemlerine aittir. Kale kapısı üzerindeki kitabe ve Selçuklu çift başlı kartal kabartmasında 1896 yılında Rumlar tarafından yerinden sökülüp yok edilmiştir. İç kale sur duvarları ve kale duvarlarının yapısı Osmanlı döneminin 17- 18 yy. özellikleri göstermektedir.

FAHRETTİN BEHRAM CAMİ:

Bu cami, Mengücek Hükümdarı Fahrettin Behramşah adına oğlu Muzefferrüddin Mehmet tarafından XII. y.y.'da Şebinkarahisar İlçesi Avunmuş Mahallesi'nde inşa ettirilmiştir. Cami kubbelidir. Kitabe yeri yoktur.

KURŞUNLU CAMİ:

Şebinkarahisar'm Taş Mahallesi Kurşunlu Semtinde 1587 yılında inşa edilmiştir. 1968 yılında restore edilen cami Osmanlı mimari özelliklerini taşıyan özel bir eserdir.

KURŞUNLU HAMAMI VE ÇEŞMESİ

Mutasarrıf Topal Mehmet tarafından 1652 yılında Kurşunlu Cami yanına bir hamam ve bir çeşme yaptırılmıştır.

PERTEVNIYAL ÇEŞMESİ:

1865 yılında Pertevniyal Sultan tarafından üç çeşme yaptırılmıştır. Çeşmelerden bir su boyu, diğer ikisi Karaköy yolu üzerindedir. Su boyu (Bige) köyü yolundaki çeşmelerinin kitabesi vardır.

TAŞ MESCİT:

Taş mescid, Ertanaoğulları zamanında 1352 (H, 753) yılında Melik Ahmed Bey tarafından yaptırılmıştır. Kalenin batı eteğinde inşa edilmiş olan Mescid günümüzde iskelet halindedir.

TAŞ HANLARI:

17.y.y.'da Ana Ahmet Ağa tarafından iki kargir bedesten 1939 yılı depremine kadar hizmet görmüştür.

ESKİ EVLER:

Şebinkarahisar şehir merkezine 1939 yılı depremi ve 1960 yılı yangından, kurtulan. ev sayısı çok azdır. Seyyah ve araştırmacılar şehirdeki evlerin genellikle iki-üç katlı ahşaptan yapıldığını ve örtü malzemelerinde ahşap (Hartama) olduğunu belirtirler. Bugünkü evlerin yapı malzemesi taş, kerpiç ve ahşaptır. Zemin katlar taş, üst katlar hıms, dolma ve bağdadi duyarlıdır. Çatılar çoğunlukla semardam olup çinko ile kaplanmıştır.

Günümüze ulaşan eski evlerin çoğu iç sofalı Türk Evi planı tipini yansıtır. Karahisar'da evlerin sofasma "Divanhane" denilmektedir. Odalar sedir, yüklük gibi geleneksel unsurlara sahiptir. Avutmuş'daki Abdi Bey Konagi gibi, şehirde de bulunan eski evler, bölünmüş değiştirilmiştir.

ATATÜRK MÜZESİ:

Şebinkarahisar İlçesi'nde Emin Tüfekçi Bey'in 1982 yılında Atatürk Müzesi haline getirilmiş ve ziyarete açılmıştır. Bu ev geleneksel Karahisar evlerinden birisidir. İki yana eğimli çatı içerisinde yerleştirilen köşk odada 1924 yılındaki ziyareti sırasında Atatürk bir gece kalmıştır.

MERYEMANA MANASTIRI:

Şehir merkezinin 11 km. doğusunda Kayadibi Köyü'nde yer almaktadır. Manastır köyün doğusunda yüksek kayalar içerisindeki mağaraya inşa edilmiştir. Manastırın önünde kuzeyde bir ayazma ile güneyde bir çeşme kalıntısı vardır.

Manastır kompleksi üç teras üzerine yerleştirilmiştir. Giriş bölümünde sağda ve solda geniş tonuyla mekanlar görülür. İkinci bölümünde bir dizi hücre ile güneyde 8 m. uzunluğunda büyük bir hacim bulunur. Kilise en yukarıda ve kaya kovuğunun sonunda yer alır. Üç nefli bir bayilik planlı olan bu yapı ortada yüksek bir kuppeye sahiptir.

Manastırın ilk kuruluşu bazı kaynaklar tarafından 481- 490 yıllarına konulmaktadır. Osmanlı döneminde Manastır epey parlak bir dönem yaşamıştır. Bugünkü kalıntılar 19. yy'dan kalındır. Araştırmacılar ortaçağ manastırının yanarak yok olduğunu ve 19. yy'da yenilendiğini belirtmektedir.

İLÇELERİN TARİHİ VE KÜLTÜREL DEĞERLERİ

BULANCAK

Acısu yolunda dereyi takiben 300 m. kadar ileride eski devirlere ait mağaralar bulunmaktadır.

Üzeri tahribe uğrayan mağaranın içerisinde yüksek bir yerdeki lahit şeklindeki yapıtm üzerinde kabartma resimler bulunmaktadır. Buradan 800 m. kadar daha yukarıdaki ikinci bir mağarada yapı şekliyle kiliseyi andırır. Ayrıca etrafta başka küçük mağaralara da rastlanmaktadır. Genç Bizans döneminde yapıldığı tahmin edilen Acısu Kaya Kilisesi tescilli eski eserdir. Bulancak'ta ayrıca Çarşı Cami eski eser olarak tescil edilmiştir.

Bulancak'ta Derecikalan Köyü'ndeki kilise, Damudere Köyü'ndeki Alioğlu Mevlüt Türbesi ve Yusuf Ağa Türbesi, Burunucu Köyü, Konakyanı Mevki'ndeki çeşme de incelenmesi gereken yapılardır.

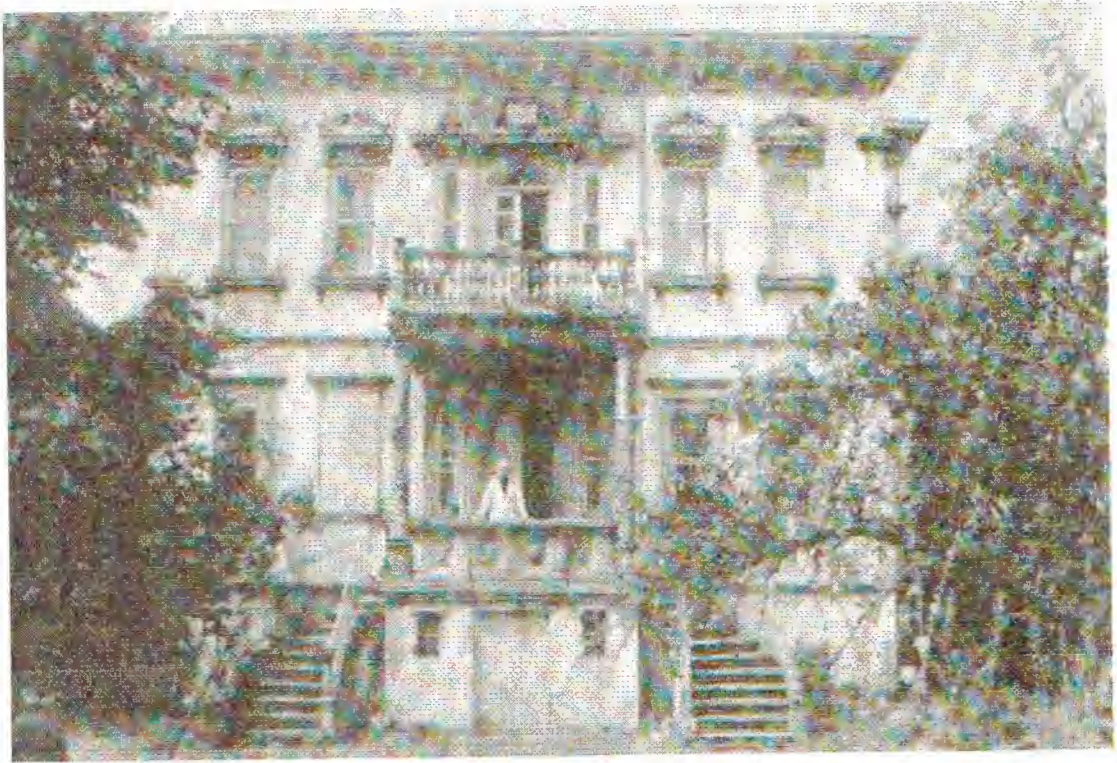
PİRAZİZ:

Piraziz'de bilinen en önemli eski eserler arasında Eren Mahallesi, Kireç Kuyusu Mevki'ndeki 19. y.y. yapısı Beyler Konağı sayılabilir.

Ali Dede Köyü Hıdırellez Tepesi Mevki'ndeki Ali Dede Höyüğü'nde ise bir geyik heykeli bulunmuş olup, daha etraflı araştırmalar yapılması gerekmektedir. Piraziz'de ayrıca Gökçeali Köyü'ndeki Şeyh İdris Türbesi ve Nefsi Piraziz Köyü'ndeki Piraziz Türbesi dikkat çekmektedir.

KEŞAP:

Keşap İlçesi'nde bilinen tescilli eski eser bulunmamaktadır. Buna karşın Hisarüstü Köyü'ndeki mezarlık, Yolağzı Köyü'ndeki Hüseyin Efendi Türbesi... Armutdüzü Köyü'ndeki kilise ve Erköy Köyü'nde halen ilkokul olarak kullanılan kilise yapısı incelenmesi gereken eski eserlerdir.

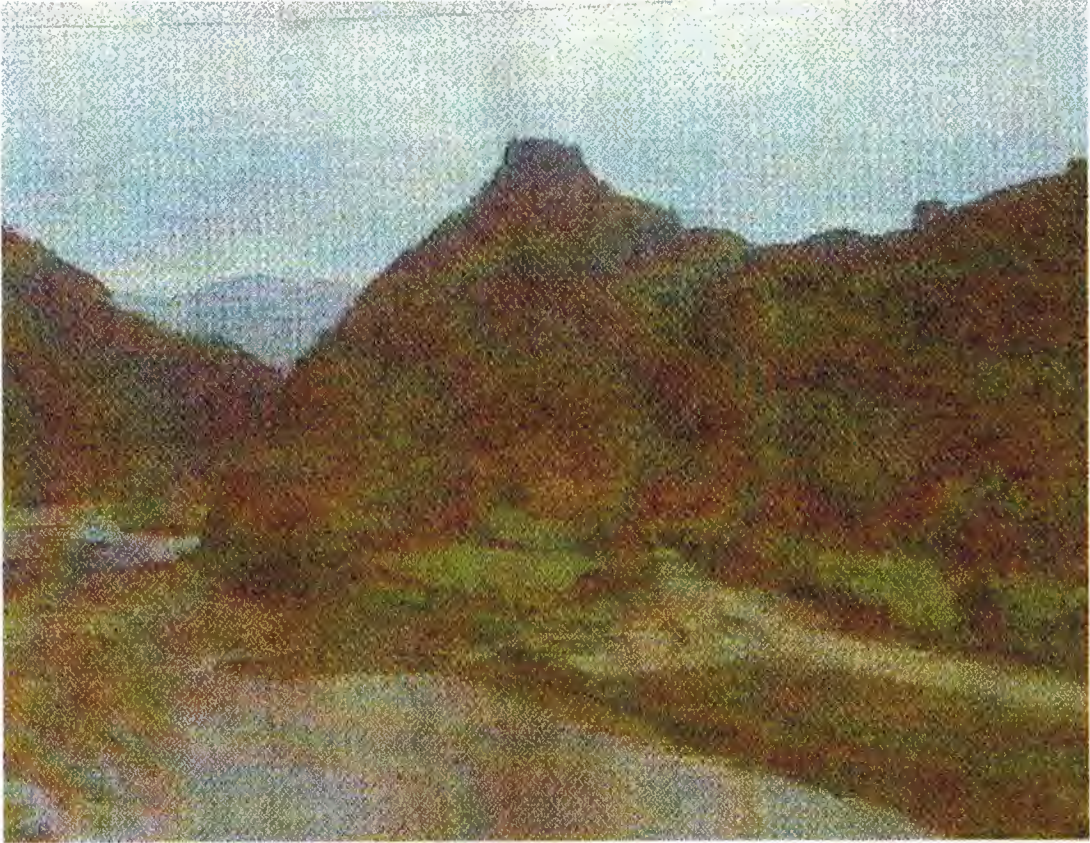
DOĞANKENT:

Doğankent'teki Dandı Kalesi incelerimesi gereken eski bir yapı olarak dikkat çeker.

ESPIYE

Bir kıyı kasabası olan Espiye'de ilçe teşkilatı 1957'de kurulmuştur. Tarihi eseri az olan ilçenin önemli yaylaları Çakıl, Günlük, Karadoğa, Karaovacık yaylarıdır.

Espiye ilçe olmadan önce Tirebolu'nun üç kalesixiden biri olan Andoz Kalesi, Yağlıdere'nin 3 km. batı kıyısında ve kısmen ayaktaadır. Espiye Merkez Cami de diğer bir tescilli eski eserdir. Bunlardan başka Şahinyuva Köyü'ndeki kilise, Espiye'ye 4 km. mesafedeki Zefre Mevki'nde Cenevizlilerden kaldığı söylenen bir tersane kalıntısı bulunmaktadır.

YAĞLIDERE

Yağlıdere'deki en bilinen eski eserlerin başında Çağlayan Köyü'ndeki Gebe Kilisesi gelir. Kilise bugünün büyük ölçüde tahribata uğramıştır ve tescil edilerek koruma altına alınması gerekir. Yağlıdere'de ayrıca Kızılelma Köyü'nde de bir kilise kalıntısı bulunmaktadır.

Yağlıdere'deki tescilli eserler arasında, Tuğla Köyü'nde Muharrem Bin Abdullah tarafından 16. y.y.da Yavuz Sultan Selim'in annesi Gülbahar Hatun adına yaptırılan Sarı Halife (Hacı Abdullah) Türbesi ve Tekke Köyü'nde 16. y.y. yapılış olan Sarı Halife Dergahı ve Tekke Köyü Cami sayılabilir.

GÖRELE

Görele'de 1918 yılındaki Rus - Osmanlı harbinde Rus- ların mağlup olduğu Haç dağındaki Kanlıdere muharebe yeri, Görele yerleşmesine 6 km. uzaklıkta olup, görülmesi gereken bir yerdir.

Görele'de ayrıca dikkat çeker; eski eserler arasında Kuşçulim Köyündeki Türbe, Çavuşlu'daki Kuşuoğlu Süleyman Ağa. Türbesi, Kırıklı Köyündeki mezarlık sayılabilir.

EYNESİL

Eski bir koloni yerleşmesi olan Eynesil'in kalesi ilçenin en eski eseri olup birinci derece arkeolojik sit statüsündedir. Altında mağaralar bulunan kale kısmı tahrip olmuştur.

Eynesil'deki diğer tescilli yapılar olarak H. 1266 yılında yapılan Oğuz'lu Oğlu Hamamı Çeşmesi ve Ören Köyü Köprüsü sayılabilir.

DERELİ

İlin orta kesiminde yer alan Dereli 1958 yılında ilçe ol- muştur. Giresun dağlarından çıkan Aksu Deresi, Dereli İlçesi'nden ,geçer. Dereli, Giresun -

Şebinkarahisar yolu üzerindedir. İlçe yaylalan ile meşhur olup, Tamdere, Kümbet, Çagman, Isırganlık ve Bektaş Yaylaları önemli yaylarmdandır.

İlçe, tarihi eser yönünden incelendiğinde ilçe merkezine 7 km. kadar uzaklıktaki Hisar Köyü'nde Pontus devrine ait olduğu sanılan bir Meryemana Kilisesi daha bulunmaktadır. Yine merkeze 10 km. uzaklıkta bulunan eski bir Rum köyü olan Çal Köyü girişindeki Demirkapı Mevki'nde yolun altında dar bir kapıdan girilen gizli bir geçit vardır. İçi merdivenli olan bu geçit "Dönet Tepesi" denilen yere ulaşmaktadır. Işığı dar bir çevreden gelen, geçidin tepesi meydan şeklindedir. Orman sahası olan bu alanda saray kahntıları taş döşeli yollar, yazılı kaya ve taşlara rastlanmaktadır.

Kuşluhan Köyü'ndeki kale ve Kümbet'teki kilise kalıntıları dikkat çeker. Ayrıca Güdül; Kanlıhan ve Kümbet köy- lerindeki yaklaşık bir asırlık ahşap hanlar halen ayaktaadır.

Bunların dışında Kızıldaş Köyü'ndeki H. Mustafa Türbesi ve mezarı 1991'de tescil edilerek koruma altına alınmıştır. (Çay ve Dereli'deki Kemer Köprüler) dikkati çeken eski mimarlık örnekleridir.

TİREBOLU

Antik çağda kendi adı ilk kez tarihçi Piliniusun metinlerinde geçmektedir. Tiripolis (Argyreia) olarak anılan bu antik çağ kentinde, Orta Çağda gümüş madeni çıkarıldığı bilinmektedir. Daha sonraları eski Yulu adıyla da anılan Tirebolu, 19. yy. sonunda Tirebolu'yu şöyle anlatır.

"Trâbzori Vilayeti merkez sancağına bağlı bir kazadır. Adı Yunatıca üç kent anlaxnına gelen Tiripolos'tan gelmektedir. Bakımlı ve işlek bir iskeledir.

Tirebolu'nun Espiye ilçe olmadan önce Saint Jean (Sen- jan), Bedrama ve Andos isimli üç kalesi vardır. Espiye ilçe olunca Andoz Kalesi Tirebolu'dan ayrılmıştır. Bedrama Kalesi sahilden 15 km. içeride Harşıt çayının doğusundadır ve halen harap bir haldedir.

İlçe merkezinde, güzel görünüşlü küçük bir yarım ada üzerinde inşa edilmiş olan ve merkez kalesi olarak bilinen Saint Jean Kalesi ise fazla tahribe uğramamıştır. 120 basamaklı bittir merdivenle çıkarılan bu küçük ve zarif kale birinci derece arkeolojik sit alanı olarak koruma altındadır.

Tirebolu'da bir çok tarihi eser bulunmakta olup, bunlardan anıt eser olarak tescif edilenler şöyledir.

Yeniköy Mahallesi, Gazipaşa Caddesi'nde Yeniköy Cami -Aynı yerdeki lise binası ve Kazımkarabekir İlkokulu

Hamam Mahallesi'ndeki 19. asırdan kalma Şabel Kilisesi -Aynı mahalledeki Selimağa Çeşmesi, ayrıca Hasan Kırlan Çeşmesi, Çatalçeşme, Zaim Mustafa Ağa Çeşmesi

Tirebolu'nun bağlı bucak ve köylerindeki tarihi eserlerden Dokuzkonak Köyü'ndeki Şaban Kalesi, Karaahmetli Köyü'ndeki Çimenbag Yatırı, Kovanpmarı

Köyü'ndeki Çeşme Cami ve Kilise, Özlü Köyü'ndeki manastır kalıntıları dikkat çekicidir.

ÇAMOLUK

Çamoluk ilçe merkezine yaklaşık 11 km. mesafedeki Kaledere Köyü'nde eski tarihlere uzanan bir kale kalıntısı bulunmaktadır. Yapısı Hitit-Urartu kaya işçiliğini hatırlatan kale günümüde çok harap vaziyettedir. Kuzeyinde kayalara oyulmuş bir hendek bul'unan kalenin orta kesiminde 2.70 m. genişliğinde ve 2.30 m. yüksekliğinde bir tünel mevcuttur. 1. derece arkeolojik sit alanı ilan edilen kale ve çevresinde Roma, Bizans ve Selçuklu seramik parçalarna rastlanmaktadır.

Çamoluk'ta, bilinen diğer tarihi eserlerde, bugün harap bir halde bulunan Hacı Ahmetoglu Köyü'ndeki kale ile Çakılıkaya Köyü'ndeki kilise kalıntısıdır.

ŞEBİNKARAHİSAR:

Tarihçi Procapius'a göre İ. 11. y.y.'da Pont Devleti'nin yı- kılışı sırasında, Romalı Ponpeius'un kurduğu kent kolonera (Olonia) olarak adlandırılınaktaydı. Bu yerleşim bugünkü Şebinkarahisar sınırları içinde yer alıyordu.

Kent asıl ününe Bizans İmparatorluğu'nun ilk dönemlerinde kavuştu, Koloneia'mn İmparator Jüstinianus'ca geliştirildiği ve büyültüldüğü bilinmektedir.

Giresun Osmanlılar'ın eline geçince, Şebinkarahisar'da Osmanlı egemenliğine geçti. 18. y.y. sonlarına değin Erzurum eyaletine bağlı bir sancak olarak kaldı. Şebinkarahisar ismi Şabeynkarahisar'dan gelmektedir. Yörede şap madeninin çokluğu bu ismin oluşmasına neden olmuştur.

"Evliya Çelebinin gözüyle Şebinkarahisar"

Buraya Karahisar-ı Şarki ve Şebinkarahisar-ı da derler. Aslında iki Karahisar vardır. Biri Erzurum ili sınırlarındaki, buna Karahisar-ı Şarki, öbürü Anadolu'daki Afyon Karahisar'dır ki Karahisar'ı sahip diye anılır. Karahisar denmesinin nedeni, kale taşlarının kara olmasıdır. Yörenin ilk egemeni Haykaniye Devleti Hükümdarı Kıyamalar'dır. Daha sonra, Trabzon'daki Rumların eline geçmiştir.

ALUCRA

Merkez ilçeye bağlı Kamışlı Köyü'nde 1840 yıllarında yapıldığı tahmin edilen ve 12 kubbeli olduğu tesbit edilen bir kilise kalıntısı vardır. Yine Kamışlı Köyü'nün güneyindeki bir tepenin içerisinde M.S. 2. y.y.'da yapıldığı sanılan taşlardan yapılmış 20 metre uzunluğunda bir tünel bulunmaktadır.

Kamışlı Köyü'nde 100 metre yüksekliğinde büyük bir yerli kayadan ibaret Veran Kalesi ile, Arda ve Aktepe köylerindeki kale kalıntıları kayda değer diğer tarihi eserlerdir.

Çakrak Köyü'nde iki adet küçük kilise, Kaman Köyü'nde dik ve düz bir taşın batıya bakan yüzünde elinde mızrak tutan bir insan kabartması, yine Kaman Köyü'nün ayrı bir yerinde kaya üzerinde yapılmış bir yılan kabartması ve Aktepe Köyü'nde üzerinde at nalına benzer bir iz bulunan Çingirak Kayası dikkat çeker.

Hayran bölgesinde yapılan kazılar neticesinde iki oda, odalara inen bir merdiven ve suyun aktığı yerin 20 metre altında bir değirmen bulunmuş olup, zeminin altında başka odalarda bulunduğu sanılmaktadır. Burada yapılacak bilimsel bir araştırma ile geniş kalıntılar bulunması ihtimali yüksektir.

Alucra'da ikisi Kamışlı Köyü'nün güneyinde 100 metre aralı ile sıralanan, diğerlerinde İğdecik ve eski Kamışlı Mevki'nde yer alan ve halk arasında "Beş Tepeler" diye anılan tümülüsler bulunmaktadır. Bunlardan Kamışlı'daki Sivri Tepe tümülüsüne kazı yapılması planlanmaktadır. Pirilli Köyü'ndeki iki tümülüs ise "İkizler Tepesi" adıyla anılmaktadır. Yine İğdecik Köyü'ndeki tümülüsde incelenmesi gereken yerlerdendir.

Alucra'nın Boyluca Köyü'nde bulunan Osmanlı Alimi Seyyid-Mahmut Çağırtkan Baba Türbesi, hastaların ziyaret ederek manen şifa ve deva bulmaya çalıştıkları bir ziyaretgah olup 17.5.1991 tarihinde eski eser olarak tescil suretiyle koruma altına alınmıştır. Ayrıca, Yeşilyurt Köyü'nde Seydi Şih Mehmet Türbesi, Çakmak Köyü'nde İsmail Hakkı Çağırtkan Baba Türbesi ve Ingölü Köyü'nde H. Hasan Efendi Türbesi ve mezarı ile, Osman Baba Türbesi de yine 17.5. 1991 tarihinde eski eser olarak tescil edilmiştir.

PLAJLAR VE SPOR TESİSLERİ

Giresun'un doğu ve batısındaki sahiller km.ler boyunca uzayıp giden tabii plajlar halindedir. Şehre 5 km uzaklıkta, Emniyet, Arif Kumaş, Giresun Belediye, Canbar, Güre, Yalı ve Yaman plajları mevcuttur. Tirebolu ilçe plajı ilçe girişinde olup, karayolunun hemen yanındadır.

Su sporları her yıl 1 Temmuz tarihinin de kutlanan Kapotaj ve Denizcilik Bayramı nedeni ile düzenlenen yüzme yarışlarından öteye gitmemektedir.

Giresun'da çimlenmiş şehir stadyumu ile amatör kulüplerin faydalandığı ek stadyum bulunmaktadır. Ayrıca Görele, Tirebolu, Bulancak, Şebinkarahisar, Alucra ve Dereli ilçelerinde futbol sahaları vardır. 3000 kişilik 19 Eylül Kapalı Spor Salonu, Giresun'daki salon sporlarına canlılık getirmiştir. Giresun Lisesi'nde ve Fatih Eğitim Yüksek Okulu'nda birer kapalı spor salonu bulunmaktadır.

YAYLALAR GEZİ VE MESİRE YERLERİ

YAYLACILIK:

Giresun'un güneyini kuşatan dağlar, kuzeye ve güneye doğru alçalarak belirli yerlerde, düzlükler oluşturur. 1750- 2200 metre yükseklikteki bu platolarda pek çok yayla vardır. Tarihsel gelişimi içerisinde yaylacılık Giresun'da yatay bir hareketlilik

olarak tanımlanabilir. Yaylacılık ilirı hemen hemen tüm köylerinde görülür ve ekonomik nedenlerle (Geçim amacıyla) yapılır. Yaylacılığın sayfiye anlamı ikinci planda kalır. Hayvanlara otlak bulmak onların kışlık ot ihtiyaçlarının hiç değilse bir kısmını yayladan kesin kurutmak ve bu arada peynir, yağ gibi ürünleri hazırlamak için yaylaya çıkılır. Soğuk su içmek, temiz hava almak, ilaveten sağlanan yan faydalarıdır. Yaylalara Mayıs ayı ortalarında çıkılmaya başlanır. Eylül sonuna kadar yaylalarda kalan köylüler havanın soğumasıyla buralardaki ilkel ve sade evlerin kapılarını kapatarak yaz boyunca elde ettikleri yağ, peynir ve ot balyaları ile köyelerine dönerler.

Yukarı orman sınırının üstündeki yaylaların eteklerini çepeçevre kuşatan çam ormanları içerisinde yöre halkının "Mesire" (Mezara) diye adlandırdıkları yayla-köy arası bir ay konakladıkları geçici yerleşme yerleri bulunmaktadır. Buralarda çam ormanları dağ ve güneş, yeşillikler ve çayırklar çok cazip bir peyzaj sergiler. Birbirlerinden uzak olarak yapılmış bulunan yayla evlerinin etrafında ailenin ihtiyaçlarına ve gücüne göre büyüklüğü değişen bir alan çitlerle çevrilmiştir. Bu çitin gayesi, hayvanların bu çayırklar alana girmesini engellemek ve otların yaz boyu büyümesini imkân sağlamaktır.

Yayla Şenliklerinin Doğuşu:

Yayla şenliklerinin temelinde Doğu Karadeniz Bölgesi'nde yaygın bir gelenek olan "Otçu Göçü" yatmaktadır. Mı-sırların 20-30 cm. büyüdüğü zamanlarda aralarda sık biten kısımların araları 30-40 cm açılacak şekilde sökülmesine "Sık kılma" dibiindeki otları ikinci kez temizlemeye "Ot biçme" ve fındık bahçelerindeki otları tırpan veya oraklarla biçilmesine de "Ot biçme" denilmektedir. Bu işlerden iyice yorulan ve işleri biten Cenikliler (köy ve şehirde oturanlar) yorgunluklarını atmak ve eğlenmek için genellikle Temmuz ayı içinde yaylalara yaptıkları toplu gezi ve ziyaretlerine "Otçu göçü" denir. Zaman olarak ınısı otunun alınması ile fındık toplamaya başlama arasında kalan 15-20 günlük boşluktur. Genellikle perşembe ve cuma günü yaylaya götürülecek yiyecek ve giyecekler paketlenir, yola çıkılır. Geçmişin getirdiği örf adet gereği, yolculuk sırasında pınar başlarında oturulur, yemekler yenir, içkiler içilir-türküler söylenir, horonlar tepilir.

Bu güzel geleneklerin kaybolmaya yüz tuttuğunun sezinlenmesi üzerine eski günlerin tekrar yaşanması amacıyla Yayla şenlikleri düzenlenmeye başlanmış ve büyük ilgi görmüştür.

KULAKKAYA YAYLASI:

Giresun'a yaklaşık 45 km. mesafede bulunan yayla, 1500 rakımda ve ilginç doğa güzelliklerine sahip, Giresun'un eskiden beri en bilinen ve gidilen yaylasıdır. Giresun kent merkezinden itibaren Kayadibi'ne kadar 9 Km. asfalt olan yol, bilahare 36 Km. daha düşük vasıllı toprak olarak devam eder. Yol üzerinde bulunan Desput Kayası ve suyu doğal güzelliklere sahip Erimez Mevki, Gelinkaya ayrı birer ilgi odağıdır. Alçakbel orman içi piknik alanında gününbirlik rekreasyon imkanı, hemen yamndaki Yavuzkema1 Bucacı'nda her türlü alışveriş hizmeti bulunmaktadır.

Kulakkaya Yaylası

MELİKLİ OBASI YAYLASI

Kulakkaya'nın hemen yakınındaki Melikli Obası yaylası çevresi ladin ormanları ile çevrili, orman gülleri ve yabani açelyalarla bezenmiş çim sahaları ile gtizel bir peyzaja sahiptir. Düşük vasıflı toprak yolu zaman zaman dağlardan küçük şelaleler yaparak inen derelerle kesilir.

Yaylada günübirlik piknik için gerekli yiyecekler temin edilebileceği gibi, 2 km.mesafedeki Yavuzkema1 yerleşmesinde sağlık ve PTT hizmetleri de bulunmaktadır. Organie tesis bulunmayan yayladan günübirlik piknik amacı ile yararlanılmaktadır.

KÜMBET YAYLASI VE ŞENLİKLERİ

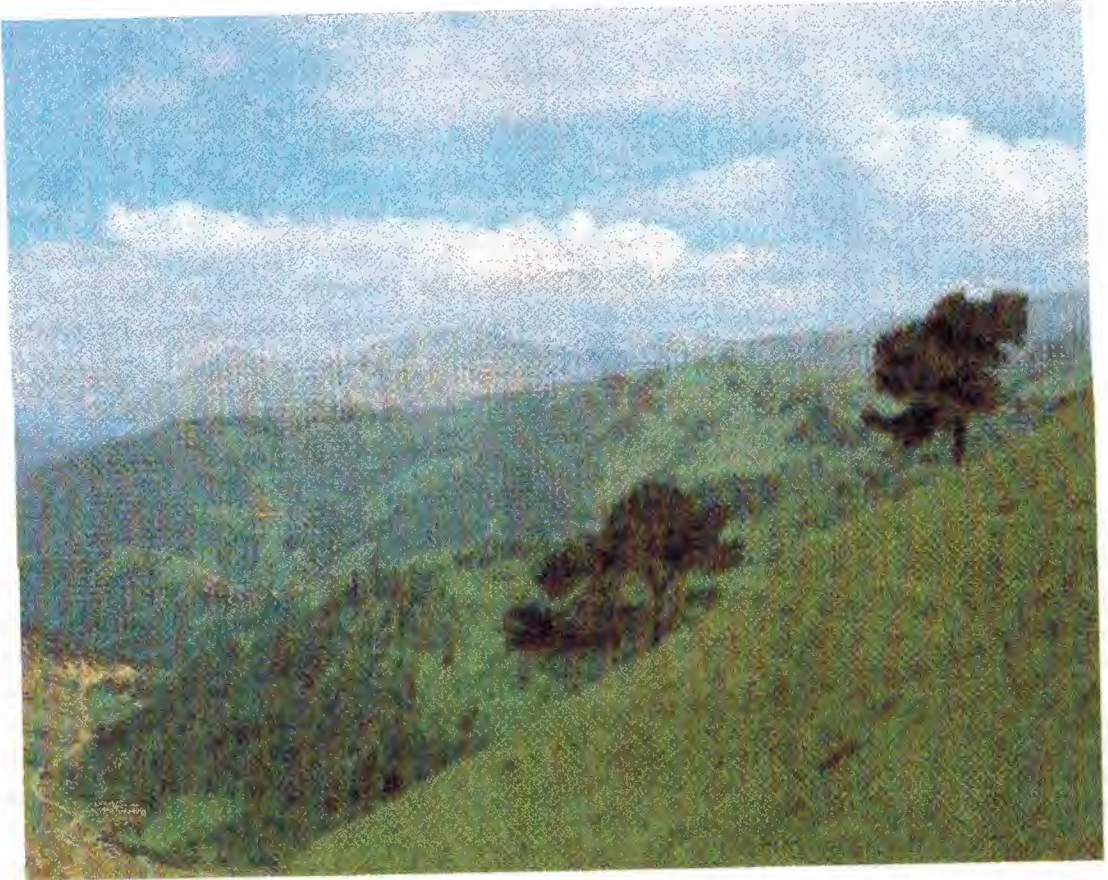
Giresun'a yaklaşık 60 km. mesafede bulunan Kümbet Yaylası çevredeki bazı yaylalar ve Aymaç Mevki'nden oluşmaktadır. Merkeze admı veren Kümbet Yaylası turizm merkezi olup Giresun'un en popüler yaylalarındandır

Kümbet Yaylası Giresun-Dereli-Şebinkarahisar yolu üzerinden iki şekilde ulaşmak mümkündür Dereli'den sonra GÜdöl-Yüceköy üzerinden gidildiğinde 41 km asfalt ve sonrada yakla ık 19 km düşük vasıflı stabffize yol ile ulaşılır. Şebinkaraş sar yolundan devam edilince İkisü Uzundere üzerinden de ulaşmak mümkündür Bu durumda da yakla ık 8 km asfalt 12 km bozuk stabilize yoldan geçmek ere Kümbet yaylasmda elektririk, su ve telefon arasındadır bir boaza kurulmuş olan yayla çevresi ve gür or- manlarla çevre i çiçeklerle dolu çayırarla kapalı geniş bir alana yayılmıştır. Mevsiminde Giresun dan taksi ve dolmuşların işlediği ya lada bakkal kasap firm manav, kır kahveleri ve 10 yatâ belgesiz bir otel bülurunaktadır. Günübirlik elenler için bol miktarda da kuzu eti ızgara, (ocak) başında kendin pişir kendini ye şeklinde takdim edilmektedir. Yaylamm önemli mesire yeri olan Aymaç Mevki, yayla merkezünün yaklaşık 2 km kuzey batısmdadır. Kümbet Yayla Şenlikleri'ni kutlandığı bu mevki doğal güzellikler yönünden zengin çevre manzarasma hakim bir tepedir.

Yayla çimlerle kaplı ve orman içine serpilmiş düzlüklerden oluşmaktadır. Yaylamm diğer önemli mesire yerlerinden biriYsi olan Salon Çayırı yayla merkezine

yaklaşık 1 km. mesafede Orman Bölge Müdürlüğü'nce tesis edilmiş bulunan Salon Çayırı piknik alanına ulaşır. Sık orman dokusu içerisinde hafif meyilli ve çimle kaplı açıklık üzerine tesis edilen piknik alanı, gününbirlik kullanıma talebine karşılık verebilecek şekilde düzenli ve tecizatlıdır. Su, tuvalet gibi altyapıya yanısıra piknik masaları, et pişirme ocakları, yağmur barmakları, kır gazinosu ve herbiri beşer yataklı üç adet dinlenme evi bulunmaktadır. Değişik yörelerde ve değişik tarihlerde olamamakla birlikte, Giresun'da genellikle temmuz ayının ikinci pazar günü yaylalalarda şenlikler tertiplenir, O gün çevredeki muhtelif yaylalarda ve obalarda bulunan alleler ve ilçeler ile diğer illerden gelen halk şenliklerin yapılacağı merkezi yaylada büyük kalabalıklar oluştururlar. Bu şenliklerde yenir, içilir, oyunlar oynanır, yarışmalar tertiplenir, hayvansal ürünler pazarlanır.

Tertiplenen bu tür şenliklerin halen en ünlüsü temmuzun ikinci pazar günü kutlanan Kümbet Yayla Şenlikleri'dir.

Aymaç Mevkü:

Aymaç Mevki (Mesiresi) Kümbet yayla merkezinin 2 km. kuzey batısındadır. Her sene temmuz aymının ikinci pazar günü Kümbet Yayla Şenlikleri'nin kutlandığı Aymaç Mevkü, doğal güzellikler yönünden zengin, çevre manzarasına hakim bir tepedir. Yol boyunca ladin ormanları ve kır çiçekleri güzel bir peyzaj oluşturur. Yayla, çimlerle kaplı ve orman içine serpilmiş düzlüklerden oluşmaktadır.

Salon Çayırı Piknik Alanı

Giresun'dan Kümbet Yaylası'na geliş kısmında, yayla merkezine 1 km. uzaklıkta, Orman Bölge Müdürlüğü'nce tesis edilmiş bulunan Salori Çayırı piknik alanına ulaşılır. Sık orman dokusu içinde, alanı gününbirlik kullanım talebine karşılık verecek şekilde düzenli ve techizatlıdır. Su, WC gibi altyapının yanı sıra piknik masaları, et pişirme ocakları, yağmur barınakları, kır gazinosu ve her biri beşer yataklı üç adet dinlenme evi (Orman Baş Müdürlüğü) bulunmaktadır.

BEKTAŞ YAYLASI VE ŞENLİĞİ

Giresun merkezinden Evren Köyü, Erimez, Yavuz Kemal üzerinden gidildiğinde yaklaşık 56 km. uzaklıkta bulunan Bektaş Turizm Merkezi çevresindeki Kulakkaya Yaylası, Melikli Obası Yaylası, Kurttepe Mevkü, Alçakbel orman içi piknik alanı ile birlikte bir ünite teşkil eder. Bektaş'a yukarıda bahsedilen güzergahtan başka üç değişik güzergahtan da ulaşılır. Bunlar; Giresun-Dereli-Yavuzkema1, Giresun-Batla- maderesi-İnişdibi, Giresun-Bulancak üzerinden yollardır.

Bektaş yaylasında elektrik, su, telefon gibi altyapı mevcuttur. Yaz aylarında yöresel bir merkez haline gelen ve pazar kurulan Bektaş'da bakkal, manav, firm, kasap gibi dükkanlar ve kır kahveleri bulunmaktadır. Yaylada ayrıca 72 yatak kapasiteli ve iki yıldızlı bir otelde hizmet vermektedir. 2000 rakımında ağaç yetiştirme sınırları üzerinde yer alan yaylada dağ çayırları ve kır çiçekleri ilginç bir peyzaj sergiler. Yaz başlarında bile yer yer kar görülen yaylada Kurttepe Mevkü kışın kayak yapmaya uygundur. Burası, diğer mevsimlerde de manıara seyir noktası olarak ilgi çeker. Bu yaylamızda her yıl agustos aymının ilk haftasında "Bektaş Yayla Şenlikleri" düzenlenmektedir. Yapılan etkinlikler içinde çeşitli hayvansal ürün yarışmaları, spor müsabakaları, halk oyunları ve çeşitli eğlence programları yer almaktadır.

SİS DAĞI YAYLASI VE ŞENLİĞİ

Giresun ili, Görele İlçesi'nin sahil 40 km. mesafedeki en büyük dağı olan Aladağ'ın en yüksek tepesi Ali Meydan (Sis) Dağı 2182 metre yüksekliktedir. Ağaç yetişme sınırının üzerinde, çayırları ve kır çiçekleri ile kaplı, çok geniş bir alana yayılmış küçük yaylalar topluluğundan meydana gelmiştir. Trabzon ve Giresun illeri sınır bölgesinde yer alan bu yörede temmuz başına kadar karlar erimez. Bu guruba dahil Sis Pazarı Yaylası, Erikbel Turizm Merkezi'nin 25 km. kadar kuzey batısında yer alır. Sis Dağı'na Giresun-Eynesil yakınlarda sahilden içeri yaklaşık 40 km.'lik stabilize köy yolu ile ulaşılabilir. Her yıl temmuz ayının üçüncü cumartesi günü yapılan "Sis Dağı Şenlikleri" yöredeki çok sayıda köy ve obadan gillerinin katılımıyla kutlanır.

Sis Dağı Yaylası'nda Orman Bölge Müdürlüğü'nce tesis edilen 10 hektar alana sahip onnan içi piknik alanı, günübirlik rekreasyona hizmet vermektedir. Sis dağı "C" statüsünde Milli Park olarak korumaya alınmıştır.

KARAGÖL YAYLASI

Dereli İlçesi'nin güneybatısında, Giresun-Ordu-Sivas illerinin birleşme noktasına yakın bir konumdaki 3107 m. zirveli Karagöl dağında bulunan Karagöl Krater gölü ve çevresindeki çayırlarla kaplı alanlar, yörenin en ünlü yaylalarından birini oluştururlar. 3000 metrenin üzerine çıkan rakım nedeniyle yazın bile kar ve buzun görüldüğü yaylada Bektaş Turizm Merkezi'nden yapılacak günübirlik turlar için bir atraksiyon noktası olarak yararlanılmaktadır.

TAMDERE YAYLASI

Kümbet ve Bektaş yaylalar grubu gibi, Tamdere Yaylası da Dereli ilçesi sınırları içinde ve Giresun'a yaklaşık 35 km. Şebinkarahisar'a ise 27 km. uzaklıktadır.

Karayolu kenarında kalan muhafazalı bir vadi içersinde bulunan yayla yerleşmesi, çiçeklerle bezeli çayırlarla kaplı tepelerle çevrilidir. Elektrik ve suyu bulunan yaylada "Acısu" diye anılan güzel bir madensuyu kaynağı da bulunmaktadır.

TAMZARA YAYLASI

Şebinkarahisar'ın birkaç km. kuzeyinde bulunan Tamzara Mahallesi ve Yaylası, Şebinkarahisar'lılar tarafından yoğun bir şekilde kullanıldığı gibi ziyaret edenlerinde uğrak yeridir. Elektrigi ve suyu bulunan yaylada yaz aylarında geleneksel yaylacılık aktivitesi sürdürüldüğü gibi ' gününbirlik rekreasyon amacıyla yoğun olarak kullanılır.

ANOSTOS YAYLASI

Alucra İlçesi'nin güney doğusunda, yaklaşık 10 km. uzaklıkta bulunan yaylaya Kamışlı Köyü üzerinden ulaşılmaktadır. Elektrik, su ve telefon sahip olan yaylada yapraklı ve ibreli ağaçlardan oluşan karma bitki örtüsü ilginç bir peyzaj sergiler.

DİĞER YAYLALAR

Adı geçen diğer yaylaların dışında, Giresun'da daha bir çok mahalli yayla bulunmaktadır. Bu yaylalardan en fazla bilinenleri Dereli İlçesi'nde Çagman ve Isırganlı, Alucra İlçesi'nde Çakrak, Güllüce, Tohumluk, Seydişih, Aydm, Çamlı, Akyatak, AgaÇlkkıranı, Eynesil İlçesi'nde Panayır, Kanatdüzü, Tirebolu İlçesi'nde Kavraz, Ağaçbaşı, Espiye İlçesi'nde Çalal, Günlük, Karadoga, Karaovacık, Şebinkarahisar İlçesi'nde Kmık, Eğribel, Baş yayla ve Tutak yaylalarıdır.

GEZİ VE MESİRE YERLERİ

KENT İÇİ PARKLAR

Giresun'da, boş zamanlarda dinlenmek amacıyla, gidilebilecek modern şekilde tanzim edilmiş parklardan en önemlileri olarak kent merkezinde, Belediye Meydanı'ndaki Atapark, liman sahasındaki şehir parkı, Valilik Konağı yanındaki Zübeyde Hanım Parkı, Hükümet Binası yanındaki Millet Parkı, Hacısiyam Mahallesi'nde Semiha Larçm Parkı, Sahil yolu doğu istikametindeki Zafer ve Ali Rıza Erkan parkları, Teyyaredüzü Mevki'nde park ve Zübeyde Hanım olarak ilerişindeki Özgürlük Yolu sayılabilir.

GİRESUN KALESİ

Giresun'daki en önemli mesire yeri, Giresun Kalesi'dir. Her yönde manzaraya hakim ve ağaçlarla kaplı bir konumda olan kalede hem denizi, hemde kentin hemen hemen tümünü seyretmek mümkündür.

Dinlenme yerinde lokanta, büfe, içme suyu, tuvalet, oturma yerleri, ocak, otopark gibi hizmetler bulunmakta olup, yolu düzgündür. Kale mesiresinin kapasitesi 2500 kişi civarındadır. Denizden bir blok halinde yükselen tepenin yükseltisi 150 metredir, en yüksek noktası ile deniz arasındaki uzaklık yaklaşık 375 metredir.

GEDİKKAYA

Kale'den başka mesire yeri olarak kullanılan bir diğer yükseltide, kentin doğu kesiminde kartal gagasını andıran görünümü ile hemen dikkati çeken Gedikkaya'dır. Giresun Kalesi'ni doğudan sınırlayan küçük vadilerle boğacık vadisi arasında yükselen bu tepe, manzara bakımından kente ege-men bir konumdadır.

Yükseltisi 200 metrenin üzerinde olup, genel yapı bakımından Giresun Kalesi'ne benzemektedir. Kuzey yönüne çok dik, doğu ve batı yönüne %20-50 eğim gösteren yamaçlarla açılan bu tepeden Giresun'u ve çevreyi seyretmek için geziler düzenlenmektedir.

GİRESUN ADASI

Kıydan 1 mil açıda yer alan 35 dönüm yüz ölçümlü Doğu Karadeniz'in tek adası, 1. derece doğal ve arkeolojik sit alanı ilan edilerek koruma altına alınmıştır. Yaz aylarında yerli ve yabancı turistlerin akınla uğrayan, mesire yeri olarak çok uygun olan bir yerdir. Mayıs Yedisinde (20 Mayıs) halk tarafından ziyaret edilir. Bir kısım halk adaya çıkarken, bir kısmıda motorlar ile etrafında tur atarlar. Normal zamanlarda

Hacı Hüseyin Mahallesi önündeki balıkçı barmaklarından tekne ile ulaşılabilen adaya yaz aylarında saatli ve tarifeli motor seferleri yapılmaktadır.

AKSU DERESİ AĞZI

Giresun-Trabzon karayolu üzerinde ve Giresun'a yaklaşık 6 km. uzaklıkta bulunan Aksu Deresi Ağızı, özellikle Hıdırellez (6 Mayıs) ve Mayıs Yedisini (20 Mayıs) günlerinde gezi, eğlenme ve dinlenme amacıyla kullanılmaktadır. Pik-nik yeri olarak çok uygundur.

KEŞAP HISARÜSTÜ MEVKİİ

Keşap ilçe merkezine yaklaşık 16 km. uzaklıkta, Gülburnu üzerinde, kıyından 1.5 km. kadar içeride doğal güzellikleri ile tanınmış bir yer olup, mesire amacıyla kullanılmaktadır.

GİRESUN MERKEZ-İNİŞDİBİ MEVKİİ

Giresun merkez yerleşmeye yaklaşık 30 km. uzaklıkta bulunan İnışdibi Köyü'nde çıkan maden suyunun böbrek ve karaciğer hastalıklarına iyi geldiği söylenmekte olup, bağlantısı iyi olan kaynak çevresi günübirlik rekreasyon amacı ile kullanılmaktadır.

ALUCRA - TEPESİ DELİK OBRUĞU

Alucra İlçesi, Çakmak Köyü'nde bulunan ve halk arasında Tepesi Delik Magara diye bilinen obruk, merkez yerleşmeye 15 km. uzaklıkta bulunmakta ve bir yol ile gidilmektedir. Obrukun dibinde küçük bir göl ve suyun içinde de sütun şeklinde iki adet taş bulunmaktadır. Bu doğal oluşum mesire yeri olarak kullanılmaktadır.

ALUCRA-AKTEPE KÖYÜ

Alucra ilçe merkezine yaklaşık 8 km. uzaklıkta bulunan Aktepe Köyü'nde 1000 m²'lik yüzölçümüne sahip bir göl bulunmaktadır. Gölün dibinde kaynayan su, bir taraftan boşalmakta olup, sınırlı bir rekreasyon kullanımı vardır.

DERELİ-AKKAYA KÖYÜ

Dereli ilçe merkezine yaklaşık 5 km. mesafedeki Akkaya Köyü'nde bulunan Durkaya ve Bandıloglu magraları bulunmaktadır.

ŞEBİNKARAHİSAR KILIÇKAYA BARAJI

Baraj gölü kıyıları günübirlik piknik ve amatör balıkçılık amacı ile kullanılmaktadır.

GELİNKAYASI

Taşhan köyü yakınlardaki Gelin Kayası ilginç görünümüyle bir doğa harikasıdır.

AV TURİZMİ VE BALIKÇILIK

AVCILIK

Giresun ilinin engebeli bir araziye ve zengin bir bitki örtüsüne sahip olması çeşitli av hayvanlarının barınma ve çoğalma imkânı vermektedir. Fakat doğal dengeyi gitgide bozulması, usulsüz avlananların bulunması av hayvanlarının azalması ve tükenmesine yol açmıştır. Dağ keçisinin soyu tükenmek üzeredir. Bu yüzden memelilerden karaca, dağ keçisi ve kuşlardan turna, dişi sülün, yaban tavuğu, keklik, ağaçkakan gibi hayvanların avlanması yasaklanmış; bazı hayvan ve kuşların avlanmaları ise zamanla sınırlanmıştır.

Bıldırcın, yabani ördek, yabani kaz, kugu kuşu, çulluk, toy kuzgun ağustos-şubat ayları arasında avlanır. Memelilerden kurt, çakal, yaban domuzu, kuşlardan

karga, saksagan, kartal, atmaca, akbaba gibi hayvan ve kuşların her zaman avlanılabilirliği mümkündür.

DENİZ BALIKÇILIĞI

Karadeniz'de 120 km. kıyısı bulunan Giresun balıkçılık yönünden önemli illerimizden biridir. Deniz kıyısında merkez ilçe ile birlikte sekiz ilçe merkezi bulunmaktadır. Buralarda yaşayan binlerce aile geçimini denizden sağlamaktadır.

Giresun ili kıyılarında devamlı olarak balık avlama imkanı vardır. Ancak avlanan balığın miktarı ve değeri mevsimlere ve aylara göre değişmektedir. Ekonomik değer bakımından göçmen balıklar önde gelir.

En çok avlanan balıkların başında hamsi, istavrit ve mezigit gelir. Hamsi son yıllarda giderek azalıyor ve hemen hemen yok olmuşsa da bilim adamları bu durumun geçici olduğunu ve hamsinin yeniden bollayacağını ifade etmektedirler.

DAĞ TURİZM İMKANLARI

Zengin bitki örtüsü, çağlayanlarla son derece temiz havası olan dağ ve yaylalarımızda günübirlik kamp kurma, doğa patikalarında yürüyüş, dağcılık, tırmanma, at ve bisiklet turizmi konularında yararlanmak mümkündür. İki yıldızlı turistik bir otelinde bulunduğu Bektaş Yaylası'nda kış sporları ve çim kayığı için tesis kurma çalışmaları devam etmektedir.

İlimiz Orman Bölge Müdürlüğü, işletme müdürlükleri ile orman içi dinlenme tesisleri yaptırılmıştır. Bu tesislerin bulunduğu sahalarda kamp kurmakta mümkündür.

Kümbet Yaylası:

Salon Çayırı Orman İçi Dinlenme Tesisleri:

Kümbet yaylasına yaklaşık 1 km. uzaklıkta kurulan bu piknik alanı masaları, ocakları, yağmur barmakları, su, WC ve lokantai gibi tesisleri ile günübirlik ve kamp kurma şeklindeki kullanımlara düzenli bir şekilde hizmet vermektedir.

Kulakkaya Yaylası:

Alçakbel Orman İçi Dinlenme Tesisleri:

Merkez ilçeye 45 km. Dereli ilçesine 33 km. mesafedeki tesis günübirlik ve kamp kurma için gerekli tüm teçhizata sahiptir.

Görele -Dokuzgöz Ormanı İçi Dinlenme Tesisleri:

Görele ilçesine 3 km. mesafede stabilize orman yolu ile ulaşılmaktadır.

Bulancak-Çamalanı Ormanı İçi Dinlenme Tesisleri:

Bulancak ilçesine 50 km. uzaklıkta stabilize orman yolu ile ulaşılabilen organize edilmiş piknik sahası 2000-2400 kullanıcı kapasitesine sahiptir.

Görele-Sis Dağı Ormanı İçi Dinlenme Tesisleri:

Eynesil ilçesine 40 km. uzaklıktaki tesislere stabilize yol ile ulaşılabilir.

YEMEKLER

Giresun'un yemekleri arasında balık, lahana, ısırgan ve hamur ile yapılan yemeklerin önemli bir yeri bulunmaktadır.

Bazıları şunlardır :

HAMSI BÖREĞİ

Malzeme : 1.5 kg. hamsi, 3 su bardağı pirinç, 3/4 su bardağı zeytinyağı, 2 demet maydanoz, 3 baş soğan 1 tatlı kaşığı karabiber, 1 çorba kaşığı şeker, 1.5 bardak kuş-üzümü, 1 avuç mısır unu ve bir miktar su.

Yapılışı : Hamsi ayıklanır, yıkanır ve kılçıkları çıkarılır. Pirinç, yeterli yumuşaklığa erişinceye kadar haşlanır- ve sü- zülür. Haşlanmış pirince kıyılmış maydanoz, ince doğ- ramış soğan, karabiber, şeker, kuru üzüm, tuz ve yağm üçte birini eklenerek karıştırılır. Kalan yağm yarısı bir tep- siye konarak kızdırılır ve hamsilerin yansı una bulanarak tepsiye aralıksız dizilir. Hazırlanan pirinçli karışım üzerine döşenir. Kalan hamsiler, ayrı bir tavada kızartılır ve pirinçli karışımın üzerine dizilir. Kalan yağ, tepsiyi üzerinde ge- dirilir. Bu biçimde hazırlanan tepsi fırında ya da ocak üze- rinde 25-30 dakika pişirilir.

HAMSİLİ MISIR EKMEĞİ

Malzeme: 1 kg. mısır unu, 500 gr. hamsi, 1 çay kaşığı karabiber, 1 demet maydanoz, 5-6 sap yeşff nane ve tuz.

Yapılışı: Önceden yoğrulmuş ve mayalandırılmış olan hamurun içine, kılçığı çıkarılmış hamsi ve ince kıyılmış maydanoz eklenerek karıştırılır. Saç ateşte iyice kızdırılır, sonra üzeri yağlanıp ve unlanır. Un pembe bir renk alınca, hazırlanmış olan hamur bir kaç parça halinde konur ve elle üçgen biçim verilir. Alt yüzü kızarmca çevrilir ve ikinci yü- züde pişirince servis yapılır.

MISIR DOLMASI

Malzeme: 1 kg. el degirmeninde çekilmiş mısır unu, 1 demet maydanoz, 5 baş soğan, 1 çay kaşığı karabiber iki çorba kaşığı sadeyağ, 1 kg. kara lahana ve yeteri kadar tuz.

Yapılışı: Çekilmiş mısır unu, yeterli ölçüde suyla tencerede karıştırılarak pişirilir, suyunu çekmesi beklenir. İnce doğranmış soğan, karabiber maydanoz, tuz eklenir. Yağın yarısı eritilip ilave edilir. Hazırlanan iç, ayıklanıp haşlanmış lahana yapraklarına sarılır, tencereye dizilir. Üstüne yeteri kadar su konur ve hafif ateşte pişirilir. Ateşten indirilmeden önce kalan yağ kızdırılır ve üzerinde gezdirilir. İsteğe göre üzerine yogurt konabilir.

KARALAHANA DİBLESİ

Malzeme; 1 /2 kg. karalahana, 2 su bardağı pirinç, iki çorba kaşığı sade yağ, 4 baş soğan 1 bardak su ve tuz.

Yapılışı: Yıkranmış karalahanalar ince ince kıyılır. Bir tencereye bir kat karalahana, bir kat pirinç ve doğranmış soğan konur. Üst kısmına lahana yerleştirilerek tuzlanır ve üzerine su eklenip iyice kapatılır. Sonra ateşe konur indirmeden beş dakika önce karıştırılır ve kızdırılan yağ eklenir.

ISIRGAN PÜRESİ

Malzeme; 750 gr. ısırgan, 1.5 bardak mısır ya da bugday unu, 8 sap pazı yaprağı, 10-15 kük yeşil nane, 2 baş sarmısakve yeteri kadar tuz.

Yapılışı: Isırgan ve pazı yıkanır. Bir tencere suda, tu eklenerek haşlanır. Bir taşım kaynadıktan sonra üzerine yavaş yavaş un serpilerek kırıştırılır. Ağız kapatılarak eri- yine kadar pişirmeye devam edilir. Sonra tel süzgeçten geçirilerek, püre durumuna getirilir. Yaklaşık 15 dakika pişirdikten sonra servis tabağına konur ve üzerine daha önceden ayrı bir kapta kavrulmuş olan sarmısak, nane karışımı üzerine de gezdirilin.

PEZİK (Pazı) MIHLAMASI :

Malzeme; 1 kg. pezik, 5 soğan, 4 yumurta, 2 çorba kaşığı sade yağ, yeteri kadar karabiber, nane ve tuz.

Yapılışı: Pezik yıkanıp ayıklandıktan sonra, doğranır, haşlanır. Süzgeçten geçirilir. İnce doğranmış soğan, yağda pembeleşinceye kadar kavrulur. Buna haşlanmış pezik eklenerek karıştırılır. Tuz ve biber atılır. Açılan çukura yumurtalar kırılır ve üstü kapatılır. Yumurtalar pişene kadar hafif ateşte tutulur.

KÜLTÜREL DEĞERLER :

Giyim Kuşam:

İl merkezi ve kıyı bölgelerinde çağdaş giysiler benimsendiği halde Alucra, Şebinkarahisar, iç kesimlerde geleneksel giysiler yaygındır. Karadeniz genelinde olduğu gibi, Giresun'da da peştemal, kadın giyiminin değişmez öğeleri arasındadır. Erkek giyiminde dağlık kesimlerde "Aba zıpka" denen paçaları dar, baldırdan yukarısı bol pantolonlar giyilir. Bu giyimde yörenin sert ikliminin etkisi vardır. İl merkezi ve kıyı kasabalarında ise ceket pantolon ve kasket yaygındır.

Kadınlarda, başa örtülen, bele sarılan peştemalin varlık durumuna göre değişen türleri vardır. Varsıllar başlarına "Keşan Peştemal" denen daha gösterişli ve ince bir dokuma örterler. Düz çizgili ve "Direkli Peştemal" diye adlandırılan dokuma da bele sarılır. Varsıllar eskiden Canfez üç etek, sırmalı peştemal da giyerdi.

Ev gezmeleri, düğün, bayram gibi özel günlerde kadınlar başlarına altın tepelik, boyunlarına beşibirlik, saatli kordon takardı. Bunun yanında hasır bilezik, günümüzde de geniş ilgi görmektedir.

Eskiden kilim desenleriyle, canlı renklerle örülen yün çoraplara günümüzde pek rastlanmamaktadır. Oyalı yaşmak, ya da çember, peştemal, entari, hırka ve kara lastik günlük kadın giyimini oluşturmaktadır. Kentde de görülen bu giyimin yanında etek,

buluz ve kundura da yaygındır. "Yol gezmesi" denen gezmelerde üste manto giyilir. Erkeklerde, aba zıpkının yanında, çerkez kayışı, kama (belde) gümüş hamaglı (boyundu), karabaşlık ve "çipula" denen altı kabaralı ayakkabılar geleneksel giyimi oluşturmaktadır. "Trabzon Lastiği" denen kara lastik ayak kabılar, kırsal kesimde, günümüzde de yaygındır. İl merkezinde ise kundura giyilmektedir.

Günümüzde Giresun Halkı zamanın şartlarına göre giyinmektedir. Yine de köy ve kasabalarda kadınlar ev içinde oyalı yaşmak veya çember, entari, peştemal, dışarda ise bunlardan başka başlarına peştemal veya şal alırken, ayaklarına düz lastik veya kundura giyerler.

HALK EDEBİYATI

Giresun folkloru hem içinde bulunduğu Karadeniz Bölgesi'nin hem de İç Anadolu Bölgesi'nin özelliklerini gösterir. Dışa açılma ve gurbetçilik, yöre kültürüne kendine özgü özellikler kazandırmıştır.

MANİLER

Maniler, Giresun'un en ilginç anonim ürünleri arasında yer alır. Manilerin konuları genellikle halkın geçim kaynağını oluşturan, fındık, mısır gibi geleneksel ürünlerle ilgilidir.

GİRESUN'DAN MANİLER

Atma türkü atarım Yüreğiri yakarım Fındığı dizi eder Bogazma takarım
Gidiyorum yaylaya İki at bir katırla Sana fındık yolladım Ye de beni hatırla

Fındık kırdım iç ettim Yaylalara göç ettim Yarım senin yüzünden Ben bu canı hiç ettim

DEYİMLER

Giresun'da anlatıma zenginlik ve özgünlük kazandıran çok sayıda deyim kullanılmaktadır. Örneğin, obnayacak işler peşinde koşanları tanımlamak. "Yumurtadan yün kır- kıyor" davranışlarıyla çevresindekileri bezdirenler için, "Islak peştemal gibi yapışıyor", çevresi tarafından istememesine karşın kendine yer etmeye çalışanlar için, "El onu hanma uğratmaz, o tüfeğlll asmaya yer arar" durumuna uymayan işler yapmaya kalcısanlar içinde "Abası yok, poyraza karşı gider" deyimini kullanılır.

İLİN ÖNEMLİ ATASÖZLERİ:

- Dal ağacı gösterir
- Talliini kuşda değıll, işte ara - Açlığın, bffen yere bldir
- Çok karmca deveyi öldürür
- Yel esmesse yaprak kımıldamaz...
- Atın nahnı mihnı hesap eden, at alamamış
- Az uyku az yemek, insam eder melek
- Çok uyku çok yemek, insanı eder helâk - Altma at düşenirı, gönlüne murat düşer Boşdurma boşa çalış
- Atası neyse ötesi odur.
- Bir elle veren iki elle alır
- Horana giren terler

BİLMECELER

Sonbaharda pürçeklenir, İlkbaharda çiçeklenir,
Yaz kış gemilere yüklenir.
Bilin bakalım bu nedir? (FINDIK)

Beyazla başladım, Yeşille işledim; A1 ile bitirdim,
Herkes e yedı-dim (KİRAZ) Allah'ın işi Böğründe dişi (MISIR)

GELENEKSEL EL SANATLARI :

İlde ekonomik gelişmeye ve büyük orandaki göçe koşut olarak, geleneksel el sanatları da ortadan kalkmaya yüz tutmuştur. Alucra yöresinde Çepniler, keçecilik ve dokumacılığı yer yer sürdürüyorlarsa da, pek yaygın değildir. Öte yandan Tamzara dokumacılığı ile adlandırılan dokumalarda pazar için üretime yöneldiğinden eski biçimlerini yitirmiştir. Aynı dönemde geniş bir üretim alanı olan bakır işçiliği de hemen tümüyle ortadan kalkmıştır. Eynesil ve Örende "Dastar" denilen kilimlerin dokumacılığı yaygındır, dar tezgahlarda iki parça olarak dokunan kilimler yanyana getirilip dikilir. Bunlar genellikle 1.20x2.48 metre ölçülerindedir. Düz, yatık, çizgili, yol yol kareli ya da soyut desenli olanları vardır. Al renginin değişik tonları yanında da siyah kullanılır. Bu renklendirme kilimlere ayrı bir canlılık ve görünüm kazandırır. Alucra'nın Akçiçek, Karadikmen, Usluca, Yenice Köyü, İngölü ve Boyluca köylerinde kilim, cecim (cicim) dokumacılığı yaygındır. Bunlarda "Tahtalı" dene, düz çizgili desenler egemendir. Kıldan dokunan cecimler eskiden ev içini bölmede kullanılırdı. Usluca ve Boyluca köylerinde dokunan Heybe, boncuklu damat ve azık torbaları Karadeniz yöresinde ünlüdür.

Bu torbalar el çantası büyüklüğündedir. Dikey olarak yünden dokunur. Torbanın çevresine iki sıra düğme dikilir-. Dikey olarak ortasından bir sıra, yatay olarakta, ikişer sıra düğmeyle torbanın yüzeyi bölünlenir. Bölümlerin arasına püsküller dikilerek, yüzey büyük ölçüde kaplanır. Püs- küller kırmızı yeşil yünden yapılır, aralarma mavi boncuk dikilir. Uçlarma da çeşitli renklerde oya boncukları geçirilir. Uçlarma da çeşitli renklerde oya boncukları geçirilir. Torbanın askılıkla birleştiği yerlere bür tane dış bölümüne de bir sıra püskül dikilir. Askılıkta yünden dokunur. Çeşitli desenlerle bezenir.

Sembolik olarak çeyizlerde bulunan Giresun işi bakır ibrik ve güğümlerde eski el sanatlarından. Konik yapılı ibriklerin gövdesi dövme bakırdandır. Tutacak ve kopacak bölümleride pirinçten yapılarak gövdeye eklenmiştir. Bu sanat başta elastik ve inetal kapların yaygınlaşması, ustaların il dışına göçmeleri ile hemen hemen ortadan kalkmıştır.

Ayrıca Görele'de eskiden köylerde bulunan tezgahlarda sayak ve şal cinsi kumaşlar dokunurken, bugün önemini yitirmiş bulunmaktadır. Görele'deki eski bir el sanatıda şimşir kaşık yapımı olup, halen sürdürülmektedir. Ayrıca ffde azda olsa sepet ve hasır örmeciliği yapılmaktadır.

GELENEKLER

Düğün Gelenekleri

Düğün gelenekleri ilçeden ilçeye, köyden köye farklılık göstermesine rağmen genellikle gözetilen düğün gelenekleriyle aşağıda yer verilmiştir.

Erkek ailesi tarafından beğenilen kızm evine bir görücü heyeti gönderilir. Görücü heyetinin izlenimleri olumlu ise erkek ailesi büyükleri tarafından kız istemeye gidilir. Kız tarafı kızı vermeye niyetli ise biraz nazlanır. Sonra söz kesilir, kızm nüfus kağıdı bir mendile sarılarak erkek tarafına verilirken, erkek tarafıda mendili verene bahşiş verir hazırlıklara başlanır. Hazırlıkların tamamlanmasından sonra erkek tarafı bir Cuma günü düğün tarihini belirlemek için kız evine gider. Buna "Şerbet İçme" denir. Erkek evi kız evini tavukla, kız evi de erkek evini baklava ile ağırlar.

Düğüne genellikle salı günü başlanır. İlk geceye "Kma gecesi" ya da "Komşu Gecesi" denir. Konukları her iki tarafta kendi evlerinde karşılar. Gece mumlar ya da çırarlarla erkek evinden bir gurup kadm, kız evine gider. Geline ak gelinliği giydirilir, duvağı takılır, genişçe bir tepsinin or- tasında kma ezilir, çevresinde mumlar yakılır, gelinin avucuna konan kına, tülbentle sarılır. Baş parmağı arasında yanan bir mum sıkıştırılır. Gelinlik çağındaki kızlarda bir mum yakarak törene katılır, gelini de aralarına alarak horan tepeler, erkek evinden gönderilen çerezler yenir, kma yakılırken türküler söylenir, eğlence sabaha kadar sürer.

Kına yakıldıktan sonra elinde defî ile bir kadın dolaşır bahşiş toplar. Bahşiş önce kızm annesinden istenir. Anne ilgisiz kalırsa, "Anne gelineyince, bahşişi vermeyince, kız vermez elini kmaya" diye söz atılır. Çarşamba günü erkek yanı gelini giydirmeye gider. "Ağırlık " denen takılar takılır. Kızm çeyizide bir sandıkla erkek evine gönderilir.

Bunlarla gelin odası döşenir, misafirlerin görüşüne açılır. Kimi köylerde çeyiz görme sırasında "töre atılır"(Bahşiş verilir)

Perşembe, "Gelini alma günü" dür. Sabah kız evine hazırlanan "Güvey Bohçası" bir tepsi baklava ile erkek evine gönderilir. Sağdıçı ile hamama giden güvey, bohçadaki gilyeleri giyer. Öğleden sonra "Gelini alayı" davul, zurna ve kemençe eşliğinde kız evine gider. Genellikle bu alayda damat bulunmaz, büyükler öncülük eder.

Gelini aday aynı gün, kimi yörelerde de Cuma günü hareket eder, eskiden süslenen bir at üzerinde götürülen gelin, günümüzde "Gelin arabası" denen süslenmiş bir taksile erkek evine götürülür. Evden çıkmadan önce gelini büyüklerinin ellerini öperek vedalaştığı sırada "defçi kadın def çalarak "Gelin Ağlatma Türküsü"nü söyler.

Gelini alayı erkek evine döndüğünde yine çalgılarla karşılanır. Oyunlar oynanır. Gelin eve kaynanaşın kapıya bağladığı bir ipliği kopararak girer bununla tüm uğursuzlukların kırıldığına inanılır. Kapıdan girerken gelinin başından para ve çerez serpilir. Kimi yerlerde de bereket getireceği inancı ile mısır ya da buğday serpildiği de olur. Kaymbaba ya da kaynana yüz görümlüğü vererek gelinin yüzünü açar.

Güvey sağdıçlarıyla birlikte ikindi namazma gider, sağdılardan birinin evli olmasına gerekir. Namaz dönüşü arkadaşları güveyi yumruklayarak gerdek odasına sokar.

Pazar günü kız yanı, gelin görmeye gider. Buna kimi yerlerde "Çerez yeme" denir. Fındık, leblebi, kuru üzüm, pasta peynir, gelinini ve içindeki durumu gözlenir,

çeyiz görülür. Bir hafta sonu güvey, gelin ve yakınlarıyla birlikte "yumurta yemeye" gider. Hal hatır sorma, şakalaşma ve söy- leşiden sonra, üstü peşkir havlu ile örtülü bir tabakta, pişmiş yumurta getirilir. Dağıtımın yapılması için, güveyin bahşiş vermesi beklenir. Bu gidip gelmeler, aileler arasındaki akrabalık, dostluk bağlarının güçlenmesi içindir.

İMECE ADEDİ

Karşılıklı yardımlaşma ve dayanışmanın bir ifadesi olan imece ilimizde türlü şekillerle uygulanır. Bel ve Ekim imcesi, mısır toplama, fiıdık toplama ve fmdık ve mısır soyma ayıklama imeceleri.

Bel Imecesi :

İmece sahipleri komşularını ixneceye ak amdan çağırır. Çararılar ertesi sabah iş yerinde belleri 'şe birlikte gelir. Çalışmaları akşama kadar sürer. Öğle yemeği imece sahibi tar şından ver ilir.

Ekin Imecesi

Kuşluk vaktine kadar sürer, yemeksizdir. Mısır tarla üzerine atıldıktan sonra bir kenardan kazmayı başlanır. Bu imeceden muhakkak bir kemeñçeci ve bu kemeñçeye uyarak türkü söyler kazmalar hep birlikte iner istekle çalışılır.

GELENEKSEL HALK OYUNLARI :

Karadeniz Bölgesi geleneksel halk oyunları, küçük farklarla birbirlerine benzerler. Hemen hepsi hareketli ve çöşturucudur. Horon ve karşılama karakterinde sürer gider. Kentte oynanan geleneksel halk oyunları şunlardır;

1) Horon

a) Sallama

- b) Dik Horon
- c) Sık Horon [Sıksaray)

KARŞILAMA

- a) Çeçen Kızı
- b) Metelik
- c) üç Ayak (Karahisar)
- d) Çandır Tüfekli

HALAY KARISIMI

Tamzara

Rum Diki

Üç ayak

BELİRLİ GÜNLER :

Mart Bozomu

Dinsel bir inançtır. Bu inanca sahip evlerde, Hicri takvime göre yılbaşı olan 14 Mart sabahı erkenden kalkılır. Sabah namazı kılındıktan sonra bir dereden ya da denizden su alınarak eve getirilir. Sağ ayak besmele ile eşikten içeri atılır. Getirilen su evin her yanına serpilir. 3 gün denenmiş kimseler dışmda eve misafir alınmaz. Misafir kabul edilen kimse, besmele ile sağ ayagını içeri atar ve "Yeni yılınız hayırlı olsun, martınızı bozuyorum" der. O gece evde ısırgan ya da poğaca pişirilir. İçine bir tane yeşil boncuk atılır. Yerken boncuk kimin agzma gelirse, o kimse talihli ve bol nasipli sayılır.

Günün uğruna inanılır. Mart ayının 14'ünden başlamak kaydıyla ilk on iki gün tutulur. Ayın 14'ü Mart, 15'i Nisan, 16'sı Mayıs vb. sayılarak havanın durumuna göre o yıl 12 ay nasıl geçeceğine ilişkin görüşler öne sürülür. Tutulan günlerde havanın iyi yada kötü olmasına göre gü- nü tutan yıl içindeki şansın da belirlendiğine inanılır.

HIDIRELLEZ

6 Mayıs günü Hızır ve İlyas Aleyhisselamın bir araya gel- diğine ve artık güzel günlere doğru gidileceğine inanılır. Hıdırellez'de genç kızlar niyet tutarak bir gül ağacının dibine yüzüklerini gömerler ve sabahleyin mani söyleyerek çıkarırlar. Söylenen manileri tuttukları niyet yönünde yo- rumlarlar. Yine Hıdırellez'de sabah topraga bir miktar mısır ve fasulye tanesi atılır ve "Hıdırellez Dede, eğrimi bğ- rümü kurtların kuşların hepsini ağzıma atıyorum" denir, bunu yapmakla yeni doğacak çocukların ve hayvanların kusursuz olacağına inanılır.

ATATÜRK'ÜN GİRESUN'A GELİŞİNİN YILDÖNÜMÜ

Ulu önder Atatürk'ün 19 Eylül 1924 tarihinde Giresun'a sabah saat 9.30'da Hamidiye Savaş Gemisi açıkta durmuş ve yarım saat sonra Atatürk ve eşi Latife Hanım ve beraberidekiler top sesleri arasında saat 10.00'da İskele'ye çıkmışlardır. Belediye ve Hükümet Konakını ziyaret eden Atatürk gerekli bilgileri aldıktan sonra eşi ve beraberindekilerle Hamidiye Gemisi'yle saat 13.40'da Giresun'dan ayrılışlardır.

ULUSLARARASI KARADENİZ GİRESUN AKSU FESTİVALİ:

Her yıl Mayıs ayının 20'sinde, Aksu Deresi'nin denize döküldüğü yerde, mitolojik kökenli bir takım geleneksel törenler yapılır. Karagöl Dağları'ndan doğan Aksu Deresi ağzıyla tam karşıdaki Giresun Adası (Aretia) ve yöresi, tören geleneklerini yerine getirildiği mitolojik alandır.

Dörtbin yıllık geçmişin Kültür mirası olarak gelen törenlerin temelinde, hitit tanrıçası Kybele ile Anadolu mioloji tanrılarından Priados adına düzenlenen bahar, beket ve döllenme törenleri yatar. Bu törenler ve eğlenceler ıracılığı ile hitit kültürünün, zamanla Roma'ya geçtiği ve ırada Bachüs şenliklerine esin kaynağı olduğu söylenir.

Düzenlenen törenlerin Amazonlar'la da ilgili olduğu öne sürülmektedir. Efsaneye göre Amazonlar üst olarak kullandıkları Giresun Adası'nda ana erkilligin savaşçı şeklini gerçekleştirerek kendi toplumlarında erkege yalnızca nesflerini sürdürmek için yer verirlerdi. Çiftleşmek için yılda bir kez erkeklerle bir araya gelir, doğan çocuklar erkek olursa öldürölür yada babalarına gönderilirlerdi. Mayıs 7'si Amazonla'rın Giresun Adası'm terkedip, yöre erkekleriyle bir araya geldikleri gündür. Kocaların kendilerini aldatmalarına dayanamayan yöre kadımları Amazonlar'ı lanetler, denizi taşlar, Giresun Adası'ndan gelen kptölükleri kovmaya çalışırlardı.

Festivalını, binlerce yıldan beri süregelen bir geleneğin, bir ıranışm, eski takvime göre 7 mayıs, Miladi takvime göre 20 Mayıs tarihinde tekrarlanmasıdır. Her yıl 20 Mayıs günü erken saatlerden itibaren özellikle Giresun'un kırsal kesiminden binlerce kişi Aksu Deresi ağzında bir araya gelir, yer içer, eğlenir ve çeşitli törenler düzenlenir.

"Mayıs Yedisi" adıyla sürdürölren törenler, 1977 yılında alınan bir kararla **"Aksu Şenlikleri"** olarak değıştirilip ölke çapında şenlik kervanlarına katılınamız sağlanmış oldu. 1984 yılında **"Giresun Aksu Kültür ve Sanat Festivali"** adıyla şenlikler evrensel bir anlam kazandı. 1992 yılından itibaren daha geniş kitlelerle sosyal ve kültürel ilişkilerin sağlanması ve sürdürölmesi amacıyla **"Uluslararası Karadeniz Giresun Aksu Festivali"** adıyla düzenlenineye başladı.

Festival sırasında uygulanan mitolojik törenler şunlardır: Sacayaktan üç kez geçmek, denize yedi çift bir tek taş atmak, Aksu Deresi'nin denizle birleştiği yerde denize girmek, Giresun Adası'nın çevresini kayıkla dolaşmak, kötü ruhlardan uzaklaşmayla, İmza Taşı'm üç kez dolaşmada sağlığa kavuşma ve çoğalma ile ilgili törelerdir.

Düzenlenen törenlerin Amazonlar'la da ilgili olduğu öne sürülmektedir. Efsaneye göre Amazonlar üst olarak kullandıkları Giresun Adası'nda ana erkilliğin savaşçı şeklini gerçekleştirerek kendi toplumlarında erkeğe yalnızca nesillerini sürdürmek için yer verirdi. Çiftleşmek için yılda bir kez erkeklerle bir araya gelirler, doğan çocuklar erkek olursa öldürülür yada babalarına gönderilirlerdi. Mayıs 7'si Amazonlar'ın Giresun Adası'nı terkedip, yöre erkekleriyle bir araya geldikleri gündür. Kocalarının kendilerini aldatmalarına dayanamayan yöre kadınları Amazonlar'ı lanetler, denizi taşlar, Giresun Adası'ndan gelen kötülükleri kovmaya çalışırlardı.

Festivalin, binlerce yıldan beri süregelen bir geleneğin, bir inanışın, eski takvime göre 7 Mayıs Miladi takvime göre 20 Mayıs tarihinde tekrarlanmasıdır. Her yıl 20 Mayıs günü erken saatlerden itibaren özellikle Giresun'un kırsal kesiminden binlerce kişi Aksu Deresi ağzında bir araya gelir, yer içer, eğlenir ve çeşitli törenler düzenlenir.

"Mayıs Yedis'i" adıyla sürdürülen törenler, 1977 yılında alınan bir kararla "Aksu Şenlikleri" olarak değiştirilip ülke çapında şenlik kervanlarına katılmamız sağlanmış oldu. 1984 yılında "Giresun Aksu Kültür ve Sanat Festivali" adıyla şenlikler evrensel bir anlam kazandı. 1992 yılından itibaren daha geniş kitlelerle sosyal ve kültürel ilişkilerin sağlanması ve sürdürülmesi amacıyla "Uluslararası Karadeniz Giresun Aksu Festivali" adıyla düzenlenmeye başladı.

Festival sırasında uygulanan mitolojik törenler şunlardır: Saçayaktan üç kez geçmek, denize yedi çift bir tek taş atmak, Aksu Deresi'nin denizle birleştiği yerde denize girmek, Giresun Adası'nın çevresini kayıkla dolaşmak, kötü ruhlardan uzaklaşmayla, Hamza Taşı'nı üç kez dolaşmada sağlığa kavuşma ve çoğalma ile ilgili törelerdir.

Törenlerdeki amaç; ocak kutsallığını ve soyun sürdürülmesi, dertlerini belalarını denize atılması, mistik güç kazanmak arzusu, döllenmenin bu mevsimde başlaması ve toprağın bereketlenmesinin en belirgin şekilde Mayıs ayında görülmesi ile yepyeni bir yaşama başlamanın mutluluğunu, fark gözetmeksizin tüm insanlarla paylaşmaktır.

e) ATATÜRK'ÜN ŞEBİNKARAHİSAR'A GELİŞİNİN YIL DÖNÜMÜ :

Ulu Onder Atatürk 11 Ekim 1924 saat 11.00'da Şebinkarahisar'a gelmiş. Geceyi, sonradan müze haline getirtten Tüfekçi Zade Mustafa Efendi (Mustafa Ertem)'in evinde geçiren Atatürk 12 Ekim 1924 günü adını Kadar Şarkı Karahisar olan şehrin adını Şebinkarahisar olarak değiştirmiş. Ziyaretlerini tamamlayan Ulu Onder 12 Ekim 1924 günü akşam üzeri Şebinkarahisar'dan ayrılmıştır.

GÖRELE VE EYNESİL İLÇELERİNİN KURTULUŞU :

Ruslar tarafından işgal edilen Görele ve Eynesil çevresi Kurtuluş Savaşı'mızın ilk yıllarında Mahalli Milis Kuvvetleri'nce 13 Şubat 1918 tarihinde kurtarıldığından beri her yıl 13 Şubat günleri ilçelerimizde kurtuluş törenleri yapılmaktadır.

15- YEREL MİMARİ ÖZELLİKLER :

Giresun ve çevresinde geleneksel mimarinin en önemli birimleri konutlardır. Tarımsal üretim gereği, konut, bağımsız bir yapı değildir. Çevresinde ambar, ahır, samanlık vb. yapılar bulunur.

Konutlar tek yada iki katlıdır. Dikdörtgen planlı evler, tek ya da iki karşılıklı çift kapılıdır. Kapılar doğu yönündedir. Konut'un iç bölümleri içindeki en önemli mekan, aile bireylerinin bir arada yaşamlarını sürdükleri salon (sofra)'dır. Yatak odaları, mutfak, ambar, kiler gibi bölümler buraya açılmaktadır.

Ayrıca, oda bölünmesi bulunmayan evlerde vardır. Bunlardan bölüne cecim denilen ince kıl dokuma ya da tahta bölmelerle sağlanmıştır.

Kırsal yerleşmelerde yaygın olan tek katlı konutlarda, günlük yaşamın büyük bir bölümünün sürdürüldüğü ortak bir mekan vardır. Mutfak ayrı değildir. Pişirme yeme bu ortak mekanda gerçekleştirilir. Yatak odaları aile bireylerinin önem ve cinsiyetlerine göre ortak yaşama me- kanlarından ayrı düzenlenir. Yıkama, çamaşır yıkama gibi eylemler için yatak odalarında gömme dolaplar ya da konuta dıştan eklenmiş bölümler vardır.

İç kesimlerde ve özellikle yaylalarda yapının tümü ahşaptır. Yayla konutları, köşelerde yarım geçme yapılarak kabaca yontulmuş kütükleri yatay konumunda üst üste dizilmesiyle yapılır. "Kaba Ahşap Yığma" olarak bilinen bu sistem köylerde daha özenle işlenmiş ahşapla gerçekleştirilir. Buda "Ahşap çatma" adıyla bilinir. Ahşap karkas olarak tanımlanabilen bu sistemde, ahşap ya da taş dolgu kullanılmaktadır. Orman alanlarının azaldığı kıyı kesimlerde dolgu olarak daha çok taş kullanılmaktadır.

Çatı, genellikle kiremit ile örtülü ve dört yöne eğilimlidir. Beşik çatıyı "Omuz" dört yöne eğimli olanı da "Dört Omuzlu" denmektedir. Kimi köy evlerinde damlar "Hartama" denilen ladin çam dogramalarla örtülür. Varsıl evlerde bu örtü çift katlıdır. Geniş saçaklar yapının dış yüzeyini yağıştan korur. İç kesimlerde ve yaylalarda kiremit yerine "Bedevre" denilen yarma ahşap kullanılır. Kıyı kesimlerde ise daha ekonomik olması nedeniyle oluklu saç kullanılmaktadır.

Evler tek ya da çift bacalıdır. Bunlar kapalı ya da kartal baca türündedir. Çoğunlukla eğimli bir alana yerleştirilen yapılarda bodrum olması da hava akımını sağlamak, nemi önlemek amacıyla boşluk bırakılır. Özellikle yiyeceklerin saklandığı am- barlar için bu kaçınılmaz bir zorunluluktur. Kıyı kesimlerde nem yoğun olduğu için "Serander" denilen konutun yakınında bulunan ayrı bir yapı vardır.

Konutun girişinde sağda ocak vardır. Bu bölüme aşhana denir. Aşhana toprak döşelidir. Taştan yapılmış ancak dört köşe ya da yuvaraktır. Ocağı altına Pilaki denilen taş üzerinde ekmek pişirilir. Yanlarda gömme raflar ve dolaplar vardır. Günümüz yapıları yöreye özgü ayrı bir özellik gös- termektedir.

16- EKONOMİ VE SOSYAL YAPI

Halkın temel gelir kaynağı fındık ve tarımdır. Dünyanın en kaliteli fındığı Giresun'da yetişir ve ortalama fındık üretimi 300-320 bin tondur. Bir hektarlık alanda üretim 35 kg. civarındadır. Fındık iç piyasada tüketildiği gibi en önemli ihraç ürünüdür. Fındığı işleyen özel fabrikaların dışında Fiskobirlik Entegre Tesisleri'nde çok miktarda fındık işlenmektedir.

Giresun bakır, kurşun, çinko ve madenleri bakımından zengini olup, bu madenler çeşitli kuruluşlarca işlenmektedir. Küçük sanatların yanında büyük sanayi kuruluşu olan Aksu Seka Kağıt Fabrikası, Merkez Süt Fabrikası, Sunta Fabrikası, üç adet un fabrikası, Keşap Ahşap Parke fabrikası ve Özel Fındık İşleme Tesisi, Alyak Sıkıştırılınış Odun Fabrikası, Eynesil, Tirebolu, Yolağzı ve Güce çay fabrikaları, Bulancak Balık Unu ve Yağı Fabrikası, Bulancak ve Keşap ilçelerinde tuğla fabrikaları bulunmaktadır. Bunlar dışında Görele ilçesi başta olmak üzere gemi yapımı ve oto karisörü yapımda tesisler bulunmaktadır. Mevcut iki sanayi siteleri birçok meslek guruplarını bünyesinde toplamaktadır. Enerji kaynağı olarak Doğankent (Harşit) hidroelektrik santralinden yararlanılmaktadır.

Halk kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar kendi topraklarında mısır, buğday, arpa, fasulye, mercimek ve nohut üretmektedir. Alucra ve Şebinkarahisar ilçelerinde yetiştirilen buğday ve arpanın fazlası satışa çıkarılır. Endüstri bitkisi olarak çay, patates, tütün, kenevir ve yumru bitkilerden sarımsak ve soğan yetiştirilir.

Nisbi nemin yüksek ve güneşlemenin az olması nedeniyle toplu bağ tesis etmek mümkün olmamaktadır. Buna karşılık vitis babrüşka türü asmaları, fındık ve mısır tarlalarındaki meyveli ve meyvesiz ağaçlara sardırılarak önemsiz miktarlarda yetiştirilmektedir.

İlde en fazla üretilip, tüketilen karalahanadır. Isırgan yemegi başlı başına yöreye özgü bir yemektir. Kiraz çok eski- den beri bilinen ve adını Giresun'a verdiği söylenen bir meyve türüdür. Dutlukiardan elde edilen dutlar kurutulmak, pekmez ve pestü yapılmak suretiyle değerlendirilir. İl içinde geniş yaylaların bulunması hayvancılık ekonomisinde önemli bir yer sağlamıştır. Koyun türü hayvanların çoğu "Karakaç" ırkındandır. İl kesimlerinde bir miktar karaman cinsi bulunur. Keçilerin tamamı kıl keçisidir. Kümes hayvanlarından yalnız tavuk yetiştirilmektedir. Fındıktan sonra en önemli geçim kaynaklarından biri olan balıkçılık mevsimine göre yapılır. En fazla hamsi, istavrit, palamut, lüfer, tırsı, şargan, kefal, kütük, barbunya, kalkan, mezzit ve ımarit avlanır. Hamsi başta olmak üzere fazla miktarda avlanan balıklar il dışına pazarlanır.

Cografî konum, toplum üzerindeki etkisini hissettirir. İl kesimlerinde sosyal yaşam durmuş olmasına rağmen kıyı kesimlerinde genellikle canlıdır. Halk gezmeyi ve eğlenmeyi sever. Kültürel ve sanat hareketlerine ilgi duyar, turizmi benimser.

ÖZGEÇMİŞ

10.11.1974 Giresun Tirebolu doğumluyum. Tirebolu'ya bağlı Halaçlı Köyü'nde ikamet etmekteyim. İlköğrenimimi Tirebolu'ya bağlı Halaçlı Köyü İlkokulu'nda tamamladım. Orta ve lise öğrenimimi Tirebolu İmam-Hatip Lisesi'nde yaptım.

Türk dili ve edebiyatına olan ilgimden dolayı ÖYS'de Yakındoğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü tercih ettim ve bu amacıma da ulaştım.

Bölüm Dekanımız ve diğer hocalarımızın katkısıyla edebiyat sahasında iyi bir öğrenim aldım. Gelecekte Türk dili ve edebiyatını çok iyi öğrenen ve öğreten bilinçli bireyler yetiştirmeye gayret edeceğim.

KAYNAKÇA

*Cumhurbaşkanı M.Kemal Atatürk'ün Giresun'u Ziyaretleri
Utkan Kocatürk, Kaynakçalı Atatürk Günlüğü, Ankara 1922, s.250.
Cumhuriyet Gazetesi, 21 Eylül 1924 tarihli nüsha.

*Milli Mücadele Yıllarında Giresun ve Çevresinde Pontus Rum Faaliyetleri
ve Alınan Tedbirler
Mustafa Balcıoğlu, "Birinci Dünya Savaşı'nda Karadeniz'de Rum
Faaliyetleri", OTAM, 4(Ankara 1993)

*Cumhuriyet Döneminde Giresun(1923-1980)
"Giresun", Yurt Ansiklopedisi, 5(İstanbul 1982), 3156.
M.Cemil (Bilsel), Lozan, 2 (İstanbul 1933), 666.
Giresun İl Yıllığı, 1967, s. 234.

*Giresun Tarihi ve Sempozyumu Bildirileri
Belediye Başkanı Mehmet Larçın ve Encümen Üyeleri, Yrd. Doç.Dr.
Bilgehan Atsız Gökdağ.

*Giresun İl Turizm Envanteri
İl Turizm Müdürü Mürsel Bostancı, İl Özel İdare Müdürü Mehmet Atıl.

*Tirebolu İlçesi
Prof. Dr. Faruk Sümer

*Giresun Kültür Sempozyumu Bildirileri
Hüseyin Mümtaz Bayazıtıoğlu, Belediye Kültür Danışmanı Yrd. Doç. Dr.
Bilgehan Atsız Gökdağ, K.T.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi
Ayhan Yüksel, Araştırmacı-Yazar
Ahmet Gürsoy, K.T.Ü., Giresun Eğitim Fakültesi Öğretim Görevlisi.

*Milli Mücadelede Giresun
Fatma Acun